

ÜGYVÉDEK LAPJA

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 22. szám.

A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KÖR KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési ár:

Egész évre 12.— kgr.

Félévre 6.— „

Negyedévre 3.— „

TARTALOM.

A jogi oktatás. Irta: Oberschall Adolf a budapesti kir. ítélőtábla elnöke. — A fizetési meghagyásos eljárás népszerűsítése. Irta: dr. Nyíri István budapesti ügyvéd. — Az ügyvédi költségek megállapítása pereszeses fél ellen. Irta: dr. Ranschburg Nándor budapesti ügyvéd. — Jogügyletek a Tervezetben. Irta: dr. Almási Antal budapesti kir. törvényszéki jegyző. — Vegyes. — Csődnaptár.

Melléklet. Jogesetek. Köztörvényi ügyek. — Kereskedelmi, váltó- és csőd-ügyek. — Bűnügyek.

A jogi oktatás.

(Észrevételek az elméleti jog- és államtudományi államvizsga és a jogi oktatás szabályozásának előkészítése tárgyában készült előadói tervezetre és az egységes igazságügyi gyakorlati vizsga szabályozásának főelveire nézve felvetett kérdőpontokra.)

Irta: Oberschall Adolf a budapesti kir. ítélőtábla elnöke.

A.

Az elméleti jog- és államtudományi államvizsgáról készült törvénytervezetre.

1. A tervezet egyik főcélja az, hogy a jogvégzettséget igénylő összes pályákon a gyakorlati szakvizsgákat megelőző elméleti vizsga azonos vagy legalább belértékére nézve egyenlő legyen.

Nem szenved kétséget, hogy a birói és az ügyvédi pályán az elméleti képesítésre nézve jelenleg fennálló különbség, a birói képesítésnek alacsonyabb mértéke a jövőre nézve fenn nem tartható.

Azoknak, a kik hivatva lesznek itélni polgártársaik becsülete, szabadsága és vagyona felett, elméleti képzettség dolgában legalább is azon a szinten kell állniok, mint azoknak, a kik az ítélő bírák előtt a felek jogait és érdekeit védik.

Hogy az ebben az irányban ki nem kerülhető egyenlősítés milyen consequentiákkal kell hogy járjon, e kérdéssel ezuttal bővebben nem foglalkozom, csak annyit jegyzek meg egész általánosságban, hogy az elméleti képzettség követelményei tekintetében fennálló különbség megszüntetése okvetlenül kell hogy maga után vonja a VIII-ik fizetési osztálynál kisebb rangú igazságügyi alkalmazottak javadalmazásának emelését és a VIII-ik osztályon aluli fokozatok egy részének eltörlését is.

A mi a közigazgatási szolgálatra való képesítést illeti, e tekintetben sem foroghat fenn kétség arra nézve, hogy a jelenleg megkívántató államtudományi államvizsga, illetve államtudományi doctori fok egymagában a teljes minősítésre nem elegendő, szigorítani kell itt is a minősítés kellékeit, de hogy a közigazgatási pályára készülők elméleti államvizsgálója teljesen azonos legyen a jogi szakban előírt elméleti államvizsgálóval, ezt nem tartom szükségesnek.

2. A tervezet helyes érzékkel felismeri azt is, hogy tudományosság szempontjából sem a mai jogi szigorlatok, sem a mai jogtudományi államvizsga jellege nem kielégítő.

A kivételektől eltekintve, ez majdnem általános jelenség, a melynek gyökere talán mélyebbre is nyúl. De hogy a tárgy-

tól el ne térjek, a kérdésnek ez utóbbi oldalát ezuttal mellőzöm, kiemelem azonban azt a kétségbevonhatlan tényt, hogy itt a baj nem is annyira a szigorlatokat, illetve az államvizsgákat szabályozó törv. rendelkezésekben, mint inkább a vizsgáló bizottságoknak eljárásában keresendő.

Az egyes bizottságok egymástól feltűnően különböző mértékkel mérnek, olyannyira, hogy ez az állapot gyökeres orvoslást igényel.

A tervezet, midőn egyfelől szükségesnek találja, hogy az abban contemplált egységes elméleti államvizsgának színvonala olyan legyen, hogy az eddigi legmagasabb minőségű vizsgának, jelesen a jogtudományi jogtudori foknak értékét nemcsak pótolja, de ezt egyik vagy másik irányban emelje is, — másfelől a létesítendő reformot a felekezeti tanügy igényeinek lehető kimélésével, a felekezeti jogakadémiák fejlesztésével kívánja megvalósítani.

A tisztán felekezeti jogakadémiák fennállásának kérdése mindenestre kényes kérdés s annak megoldása óvatosságot igényel, — mindazonáltal kétségtelen, hogy még abban az esetben is, ha a törvényhozás tényezői még nem tartják elérkezettnek az időt arra, hogy ez a kérdés az állam igényeinek és a korsellemnek megfelelően gyökeresen megoldassék, az államnak mégis feltétlen joga van ahhoz, hogy csakis azokat a felekezeti jogakadémiákat ruházza fel a nyilvánosság jogával, a melyek a tanügy követelményeinek, az állam részéről felállított tanrendnek minden irányban megfelelni képesek.

Ezt a jogot a tervezet 4. és 5. §§-ai egész határozottsággal és szabatosan fejezik ki, — ezen a téren is azonban minden a végrehajtástól függ.

Jelenleg 7 felekezeti jogakadémia áll fenn, ezek mind a jogtudományi és államtudományi államvizsgáról érvényes bizonyítványokat állíthatnak ki, — és mégis kétségtelen, hogy ezeknek az akadémiáknak a legnagyobb része nem felelt meg a követelményeknek.

Nem vonom kétségbe, hogy az ezekkel szemben eddig tanusított kimélet fontos állami érdekek szüleménye volt, — ez a tény azonban némi tájékozást nyújt a jövőre nézve s aligha tévedek, midőn azt állítom, hogy jövőre is a kimélet legszélsőbb határai közt fog mozogni az állam ingerentiája.

Attól tartok, hogy a felekezeti jogakadémiák előtt letett elméleti egységes államvizsga belértéke nem fog megfelelni a jelenlegi jogtudományi doctorátusnak. Ha ez így van, akkor annak természetes következménye az lesz, hogy az ügyvédi pályán alább fognak szállni az elméleti képesítés kellékei s ennek következtében a hivatlan elemek az eddiginél még nagyobb számban fognak tódulni erre a pályára.

Ezért kételyeim vannak minden oly törvényhozási intézkedés czélszerűségére nézve, a mely a jelenleg fennálló felekezeti jogakadémiák jogkörének tágítását lehetővé teszi.

Ha a felekezeti akadémiák törvényileg felruháztnának avval a joggal, hogy a jogvégzettséget igénylő összes pályákra nézve érvényes elméleti vizsgákat tarthatnak és ez az ujtás idővel be nem válnék, akkor „szerzett jog“ megszüntetésé-

nek ódiúával állunk szemben, a mi különösen felekezeti téren mindég nehézségekkel jár.

Igaz, hogy a tervezet 12. §-a némi correctivumot nyújt a felekezeti jogakadémiák vizsgabizottságainak tulenyhe eljárása ellen; de már a tervezet indokolása is helyes előrelátással megjegyzi, hogy az elnök veto-joga csak a legkritkább esetekben fog érvényesülni. Ezt teljesen osztom, de nem azért, mintha azt a vizsgához fűzött állami érdek nem tenné szükségessé, hanem azért, mert az elnök előreláthatólag a legkritkább esetekben fogja magát elhatározni arra, hogy ezt a kellemetlen jogot gyakorolja.

Kedvezőbb a helyzet a kir. jogakadémiáknál, mert ezek állami kezelés alatt állván, az állam hatalmi körének érvényesítése ellen akadályok sikerrel nem gördíthetők.

Politikai légkörünk áramlatai egyenesen arra utalnak, hogy a kir. jogakadémiákat fejlesszük. Ez minden esetre könnyebben érhető el, mint az összes fennálló jogakadémiák fejlődésének előmozdítása.

Az ellen aligha forogna fenn alapos aggály, hogy a kir. jogakadémiák, esetleg azoknak egy része — megfelelő megerősítés mellett — jogot nyerne arra, hogy a jogvégzettséget igénylő összes pályákra képesítő elméleti vizsgákat tarthasson. Ez egy lépés volna arra, hogy az ekként megerősített kir. jogakadémiákból idővel csonka egyetemek válhatnának.

3. Arra, hogy a tervezet egységes elméleti vizsga államvizsgának vagy doctorátusnak neveztesse el, szemben avval az intentióval, hogy a tervezett új vizsga a mostani jogi doctorátusnál is többet kíván nyújtani, alárendelt jelentőségű kérdés.

Nem a vizsga czime, hanem annak belértéke határoz.

Nem eléggé világos azonban a tervezet indokainak az az érve, hogy arra az esetre, ha a tervbe vett ujtás létesülne, a doctorátus is visszahelyezhető az őt tulajdonképpen megillető tudományos jellegének körébe.

Ha a doctorátus magasabb tudomány vizsga akar lenni, a melyre a jelentkezők csakis az államvizsga sikeres letétele után bocsátatnának, akkor ennek szükségszerű folyománya az, hogy annak minősítő hatálya is legyen oly állásokra, a melyek a doctorátus tárgyává teendő szakban magasabb képzettséget igényelnek.

Az indokolás eszmemenetéből sejteni lehet, hogy az új doctorátus a jogtanárságra készülőknek, ha nem is törvényileg megszabott, de mégis elsőbbséget nyújtó minősítő vizsgája lesz. Ha ez áll, akkor önként felmerül az a kérdés, mi legyen a magántanári vizsgának a rendeltetése?

4. A mi a budapesti egyetem jog- és államtudományi karának zsufoltságát illeti, ez mindenestre nagy calamitás, a melyen idővel okvetlenül segíteni kell.

A tervezet a harmadik egyetem felállításának kérdése felett napirendre tér avval az indokolással, hogy ez idő szerint nem állnak rendelkezésre az erre szükséges anyagi eszközök s kiemeli még azt is, hogy csakis a jogi kar van tultömve.

Kivánatos volna a harmadik egyetem felállításának előkészítésével már most foglalkozni s az erre szükséges költséget fokozatosan előteremteni.

Ha ez lehetetlen, akkor a budapesti egyetem jogi karának tulsufoltsága a kir. jogakadémiák jogkörének a fent kifejtett értelemben való tágitásával volna legalább részben megszüntetendő.

5. Az elméleti államvizsga tárgyaira vonatkozólag a tervezet álláspontját egészben véve helyesnek találom.

Elméleti vizsgánál a római jognak teljes mellőzése csakis abban az esetben indokolható, ha az az első alapvizsgának egyik lényeges főtárgya lesz.

Alig szükséges bővebben kifejtenem, hogy akkor, a mikor a tervezet, véleményem szerint igen helyesen, a jogászai képzés sulypontját a magánjogi képzésre kívánja helyezni, a

római jog intensivebb tanítása kikerülhetlen. Sőt kívánatos volna, hogy a római perjog is legyen egyik főtárgya az alapvizsgának.

A tervezet 2. §-át úgy értelmezem, hogy a magyar kereskedelmi jogban a tengeri jog, a törvénykezési jogban pedig a csődjog befoglaltatik.

A nemzetközi jogot ez a szakasz kifejezetten nem említi, az indokolásban pedig a nemzetközi jogra vonatkozóan az a megjegyzés foglaltatik, hogy az az új szigorlati rendben jelentősebb tényezővé fog emelkedni s e mellett az alapvizsgának egyik önálló főtárgya is lesz.

Ezekből az látszik következtethetőnek, mintha az új elméleti államvizsga tárgyai közt a nemzetközi jog egyáltalában nem foglalna helyet. Alig hiszem, hogy ez volna a tervezet czélja, mert a mennyiben a 2 §. a) b) c) és d) pontjai alatt felsorolt tárgyokban a nemzetközi magánjognak vonatkozó szabályai is befoglaltatnak, ezek is a vizsgatárgyak anyagának tekintendők.

6. A tervezet 3. §-ának indokolásában meg van említve, hogy a rendeletileg megállapítandó vizsgarend, illetve vizsgaeljárás egyik ujtása az lesz, hogy a vizsgák ismétlése nem lesz számbeli határhoz kötve.

E kérdés oly nagy fontosságu, hogy annak törvényileg való szabályozása kívánatos.

Alig hiszem, hogy a képesítés kérdését bizonytalan ideig lehessen függőben tartani. Lehetnek esetek, a melyekben a vizsgáló bizottság minden kétséget kizáró módon meg fog győződni arról, hogy a jelölt sohasem lesz képes a vizsgát sikerrel letenni. Ilyenkor hiba volna az illetőt bizonytalanságban tartani és őt megakadályozni abban, hogy más életpályát választhasson.

7. Igen helyes a 4. §-nak az a rendelkezése, hogy a jogi tanfolyam hallgatását kötelező előfeltételül szabja meg és megszünteti azt a gyakorlatot, hogy egyesek ez alól felmentessének.

8. Helyesnek találom azt is, hogy a joghallgatók a vizsga tárgyaiból tartott gyakorlatokban (practicum, seminarium, conservatorium, exegeticumokban), illetve colloquiumokban résztvegyenek s ez a jogakadémiáknál akadálytalanul keresztül is vihető.

Ellenben az egyetemeknél, különösen a budapesti egyetemenél ez már nehezebben vihető keresztül s ennél fogva azt az államvizsgára bocsátásnak általánosan kötelező feltételül felállítani alig lehet.

9. A segédtanárok (adjunktusok) alkalmazását elvi szempontból nem tartom kifogásolhatónak, mert feltételezem azt, hogy azoknak az illető tanárhoz való viszonya úgy lesz szabályozva, hogy ennek módszeréhez és irányához kötelesek alkalmazkodni.

Hogy épen a practicumok (a tétéles jog szabályainak gyakorlati alkalmazása valamely jogesetre) megfelelő munkakörül jelölhetőek-e ki a segédtanárok részére, ezt nem tartom valószínűnek.

10. A tervezetnek a vizsgabizottságok összeállítására vonatkozó rendelkezései ellen nincs észrevételem. Elméleti vizsgáról lévén szó, helyeslem azt, hogy a tanári elem tulsulyban lesz a bizottságban. Végül

11. a vizsga helyét illetően is helyes a tervezetnek az a kötelező szabálya, hogy a jelöltek nem választhatják szabadon az államvizsga helyét, hanem a vizsga rendszerint ott teendő le, a hol a jelölt a tanulmányait végezte.

Az ellen sincs aggályom, hogy ez alól kivételnek csakis tulsufoltság esetén van helye, méltányosnak találnám azonban azt, hogy a jelöltek akaratjuk ellenére az államvizsgának más helyen való letételére még tulsufoltság esetén se legyenek kényszeríthetők.

B.

Az igazságügyi gyakorlati képesítő vizsga főelveire nézve feltett kérdőpontokra véleményem a következő:

I. Nem tartom kívánatosnak, hogy az egységes igazságügyi gyakorlati vizsgára Budapesten kívül más helyen is állítassék fel vizsgáló bizottság.

II. A vizsgáló bizottság tagjaira és megbízatásuk idejére nézve:

1. elegendőnek tartom, ha a bizottság tagjainak egy harmadrésze neveztetik ki az ügyvédi kar tagjaiból, a további kétharmadrész legnagyobb része bírákból és ügyészekből, kisebb része közigazgatási bírák, miniszteri tisztviselők, egyetemi tanárok, kir. közjegyzők, kir. közalapítványi és kincstári igazgatókból volna összeállítandó.

2. Helyesebbnek találom, ha a bizottság összes tagjai kinevezés útján nyernek megbízatást, az ügyvédek az ügyvédi kamara kijelölése alapján volnának kinevezendők.

3. Kívánatos, hogy a bizottság tagjai legalább három éven át működjenek, mindazonáltal czélszerűnek találnám, hogy a kinevezés csak egy évre szóljon, mert e mellett lehetséges lesz a be nem vált tagokat nyomban másokkal pótolni.

III. A vizsgára bocsátás feltételeit illetően:

1. a gyakorlati idő a jelenlegi rendszernek fentartása mellett három évben volna megállapítandó;

2. és 3. a gyakorlati idő felerésze mindenesetre a bíróságoknál volna eltöltendő, a mely felerészből egy harmadrész a kir. ügyészségnél is volna eltölthető, a gyakorlati idő másik felerészét ügyvédnél kellene eltölteni. Megjegyzem, hogy a bíróságoknál való tömeges elhelyezés nehézségeinek kikerülése végett az illető kir. táblai elnök volna feljogosítandó, hogy a jelentkezőket megfelelő arányban ossza meg az illető bíróságok közt.

4. A jelenlegi rendszeren, mely szerint a gyakorlat félbeszakítása évi két hónál hosszabb időre nem terjedhet, tági-tandó volna.

IV. A vizsgáló bizottságnak a vizsgálatra bocsátást megtagadó határozata ellen megengedendő volna a felebbezés a bizottság kebeléből alakítandó hetes tanácsához.

V. A szóbeli vizsgára alakítandó minden egyes bizottságnak 5 tagból kellene állnia s ebből mindenesetre két tag ügyvéd legyen.

VI. A külön írásbeli vizsgát fentartandónak vélem, annak tárgyaira nézve: az egyik dolgozat a polgári, a másik a büntető szakból volna választandó s tekintettel a vizsga egységes hatályára, ezek közül az egyiknek bírói határozatnak, a másiknak pedig ügyvédi peres beadványnak, illetve perbeszédnek kellene lenni.

Az írásbeli vizsga eredménye csak a szóbeli vizsga eredményével egybevetve bírálendő meg s az utóbbira helyezendő a főszűz.

A szóbeli vizsga nyilvánossága fentartandó.

VII. Az újabb vizsgára bocsátás legrövidebb és leghosszabb időtartama törvényileg 3 hó, illetve 1 évben volna megállapítandó s ezen belül a bizottság elhatározásától függne az idő meghatározása, valamint az is, miként töltendő el ez az idő.

A vizsga ismétlése három ízben volna megengedendő. Ennek megengedésére a vizsgáló bizottság, illetve felebbezés esetén annak a IV. pont szerint alakított hetes tanácsa legyen hivatva s ennek jogában álljon a vizsga ismétlését egyes tárgycsoportokra is korlátozni.

VIII. Kívánatos volna, hogy az, a ki ügyvédi gyakorlatot kíván folytatni, a vizsga letétele után is legalább egy esztendeig legyen ügyvédnél gyakorlaton.

A fizetési meghagyásos eljárás népszerűsítése.

Irta: dr. Nyíri István budapesti ügyvéd.

A perrendtartási törvényjavaslat 611. §-ának bevallott czélja az, hogy azon adós, ki ellen fizetési meghagyás lett volna kibocsátható s ki a keresetre kitűzött tárgyaláson nem jelenik meg, vagy azon beismeri a kereseti követelés fennállását, meneküljön a fizetési meghagyás költségeit meghaladó költségektől.

Minden objectiv gondolkodásu jogásznak csak helyeselni lehet, hogy a javaslat módot keresett az adós ellenállása által nem indokolt költségek mellőzésére s miután ezen költségek csakis az eljárás egyszerűsítése által mellőzhetők, helyeseljük azt is, hogy a nem védekező — tehát valószínűleg subjectiv körülményei folytán nem fizető — adós egyszerűbb eljárással és kevesebb költséggel legyen marasztalható.

Azon mód azonban, melyet ezen czélszóból a javaslat alkalmaz, méltán keltett megütközést azok körében, kiknek liquid követelések behajtása körül némi tapasztalataik vannak, mert ez mentesíti ugyan a beismerő adóst a költségek egy része alól, de nem a behajtási cselekmények száma, hanem a köteleltségüket teljesítő ügyvédek — s legkritikább esetben — a hitelezők rovására.

Teljesen kizártnak tartjuk, hogy egy köteleltségű ügyvéd — bár kelljen a 611. §. folytán ingyen dolgoznia — kitegye felé a fizetési meghagyásos eljárás esélyeinek, idővesztéséinek s ezzel quasi térelőnyt nyújtson más hitelezők versenyében azoknak, kik szívesen elviselik, vagy elviseltetik ügyvédjük által a 611. §. büntetését, csak kellő rangsorban ott lehessen a végrehajtó.

A dolognak nagy jelentősége van a nagyobbára behajtási praxist folytató ügyvédekre nézve, nem mintha azok érdeke volna egy eljárásból kettőt csinálni, hanem egyedül azért, mert a tárgyalás — még ha makacosság felvételből áll is — idővesztéseget, segédszemélyzet igénybevételét, tehát mindenképen pénzt jelent s midőn egy elhibázott intézkedés egyrésztől kényszeríti az ügyvédet ezen pénzszárazatra, másrésztől ezen pénzt jutalmul dobja a passiv viselkedésű adósnak: egyoldaluan, igazságatlanul cselekszik.

Egyoldaluan tartjuk ezt, mert az adós minden közreműködése nélkül — pusztán adós mivoltánál fogva — áll elő az ügyvédre a köteleltségzegés vagy károsodás közötti dilemma; igazságtalannak pedig azért, mert ha az adós meg nem jelenése által fölöslegessé tette is a tárgyalás megtartását, fizetési késedelme által mégis csak inkább volt okozója a felmerült költségeknek, mint az ügyvéd, kit a köteles előrelátás kényszerített a tárgyalás megtartására s kit a javaslat mégis arra ítél, hogy az adós javára elessék ezen költségtől. A javaslat 611. §-a az előrelátásnak egy igen sajátos nemét akarja — büntetés terhe mellett — ráoktroynálni a hitelező ügyvédjére.

Az eddig megyökeresedett általános felfogás szerint az előrelátás abban állott — s ez képezte ennél fogva az ügyvédek feladatát — hogy cselekményeinknél a reánk nézve kedvezőtlen eshetőségeket mérlegeljük s azok elhárítására törekedjünk.

A bizonytalanságban ily kedvezőtlen eshetőségek figyelmen kívül hagyását, magánszemélynél optimizmusnak, esetleg könnyelműségnek, ügyvédnél indolenciának, tudatlanságnak s bizonyos consequenciák bekövetkeztével súlyos fegyelmi vétésnek minősítettük.

A javaslat ezen köztudatunkban élő fogalmat megfordítja s követeli, hogy előrelátásunk egyenesen csak a kedvező esély felé forduljon, minden adósban csak fizetési és beismerési készséget lássunk.

Szabadságunkban áll a kedvezőtlen esélyt is mérlegelni, de már csak saját kockázatunkra, tehát homlokegyenest ellenkezőleg az eddigi világnézlettel, mely épen ezen mérlegelés hiányának kockázatát hártotta ránk.

A mint látjuk, a javaslat minket dilemmába hoz, mert az előrelátás fogalmát a közönségben, de sőt a fegyelmi hatóságok tudatában sem lesz képes a saját észmejárása szerint átalakítani s így bármint járjunk is el, egyikbe okvetlenül bele kell ütköznünk.

Tudvalevőleg a nyers erők küzdelmében akkor jut a gyengébb ily helyzetbe, ha az erősebb és hatalmasabb valamit minden áron meg akar valósítani.

Ezen minden áron való megvalósítás — midőn azt az államhatalom teszi, rendesen közérdek — vagy magasabb állami érdek jelszava alatt történik, mely előtt mindenkinek meg kell hajolni.

Nem vitázom a felett, vajjon közérdek-e, hogy a jóhiszemű adós megterhelhetése a legszükségesebbre szorítottassék; s nem hiszem, hogy karunkban bárki is akadna, ki ezt közérdeknek el nem ismerné.

Ez még a hitelezőnek is érdeke, mert egy költséggel terhelt adóstól nehezebben nyerhet kielégítést.

Csak azt nem concedálom, hogy ezen közérdek szükségképen ellentétes legyen az ügyvédek azon jogos és senki által kétségbe nem vonható magánérdekével, hogy tényleg és szükségképen teljesített munkásságáért méltányosan díjaztassék.

A míg az ügyvéd köteles előrelátása bizonyos functiók teljesítését szükségessé teszi, nem lehet igazságos ezen functiók díjazását megtagadni: önámítás azt hinni, hogy ezzel azon functió feleslegessé van téve s hogy egy kötelességtudó, lelkiismeretes ügyvédi kar inkább a negligenciát választja, mint saját anyagi hátrányát.

A törvényelőkészítés azonban megelégedett ezen egyoldalú, ok és czél nélkül károsító ténynyel, a nélkül, hogy némi logikus gondolkodás fonalán kereste volna az igazi módot, melylyel a beismerésben levő adóst a tárgyalási költségtöbblettől mentesítette volna.

Mint mondtuk, a tárgyalás kérelmezését és megtartását az ügyvéd köteles előrelátása, ezen előrelátást pedig alperes jövőbeni viselkedésének bizonytalansága teszi kényszerítő szükségé.

A míg eme bizonytalanság fennáll, semmiféle retorzió nem riaszthatja vissza az ügyvédet kötelessége teljesítése, vagyis az alperes várható védekezése által előállható hátrányok elhárításától.

A tervezet álláspontja az, hogy ha ettől nem is tarthatja vissza az ügyvédet, legalább megbünteti érte!

A logika persze azt mondaná, hogy ily körülmények között tegyük lehetővé a tárgyalás mellőzését a nélkül, hogy az ügyvéd kötelességét szegje s miután ez mindaddig nem lehetséges, míg alperes várható beismerése tekintetében bizonytalanságban van: gondoskodjunk arról, hogy e tekintetben még idejekorán biztonságban lehessen.

Ugyanezen logika azt is mondja, hogy azt, vajjon alperes ellent fog-e mondani egy fizetési meghagyásnak, vagy védekezni fog-e a kitűzendő tárgyaláson, sem felperes, sem annak ügyvédje, hanem egyedül alperes tudja s így a helyzet kulcsa egészen az ő kezében van, egy szavától függ, hogy a bizonytalanságot s ezzel az előrelátás szükségét megszüntesse.

S így szinte mesterségesen van felcserélve a logikus szerepbeosztás, midőn felperes, ki nem tudja a bekövetkezendőket, bűnhődik a szükséges óvintézkedésekért, alperes pedig — ki azokat tudja — pusztán hallgatásával kiérdemli a védelmet — felperes rovására.

Az igazság nézetem szerint az volna, hogy a tervezett védelemben azon alperes részesüljön, ki tisztában lévén azzal, hogy felperesnek nem opponál, ezt kötelező formában ki is jelenti.

Azt hiszem, az igazság és méltányosság netovábbja nem abban keresendő, hogy az adóst egy gondolkodásra és cselekvésre képtelen lénynek tekintsük s így érdekeiről — még más érdekek rovására is — közreműködése nélkül gondoskodjunk, hanem igenis gondoskodjunk azokról, ha viszont ő is lehetővé teszi a másik fél érdekeinek megóvását s maga is kívánja azon eljárás mellőzését, melynek felesleges voltát egyedül ő tudhatja.

Az adósnak eddig is módjában volt jóakarásával a költségek egy részét elkerülni, mert a sommás törvény 20. §-ához képest felkereshette hitelezőjét, vele elmehetett a bírósághoz és ott beismerhette tartozását vagy egyezséget köthetett, a mi által a kereseti költségeket megtakaríthatta.

Tapasztalásom szerint sem a hitelezőkön, sem ügyvédekön nem mult, hogy ezen törvényszakaszon előnyei nem lettek kellően kihasználva, a mi azt mutatja, hogy eddig is az adósok nem akarása hiúsította meg az olcsóbb eljárás alkalmazását.

Ez azonban nem lehet ok arra, hogy ezentúl az adós figyelmen kívül hagyásával és a hitelezők veszélyére statuáljuk az olcsóbb behajtási módot, hanem legfeljebb arra, hogy ezentúl a javaslat 611. §-a által megjelölt irányban is, az adósnak adassék mód, hogy olcsóbban marasztaltassék.

Ez pedig akként érhető el, ha a tárgyalásra idézett adósnak megadatik azon jog, hogy a tárgyalást megelőző bizonyos időközben tartozását a bíróság előtt elismerhesse, a mely jogának gyakorlása esetén ellene, tárgyalás mellőzésével, ellenmondással meg nem támadható fizetési meghagyás bocsáttassék ki s ez által természetesen menekülhessen a tárgyalási költségektől.

Azt hiszem, az egész ügyvédi testületben senkinek sem lenne kifogása az ellen, hogy a behajtással járó teendők száma s ezzel együtt a perköltségek összege ily módon csökkenjen.

A gyakorlatban ezen intézmény megvalósítása semmi különös nehézségbe nem ütközhetik, mert könnyen alkothatók garanciák arra nézve, hogy a tárgyalás előtti beismerés tényleg az adóstól eredjen, az adós ezen jogára az idéző végzésben figyelmeztethető és az előzetes beismerés benyújthatására szabható oly határidő, mely elegendő úgy annak benyújtására vagy bejelentésére, mint felperesnek (esetleg kifüggesztés utáni) értesítésére.

Ez volna, úgy hiszem, a fizetési meghagyásos eljárás népszerűsítésének helyes módja, mely a legbiztosabb alapon: az érdekellentétek elsímitásával szerezne meg annak a népszerűséget.

Az ügyvédi költségek megállapítása pervesztes fél ellen.

Irta: dr. Ranschburg Nándor budapesti ügyvéd.

Uj perrendtartásunk előkészítése ismét aktuálissá teszi az ügyvédi költségek megállapításának jogi sajtóunkban már több ízben tárgyalt kérdését. Ezen kérdés keretében azon joggyakorlatunkról kívánok szólni, mely az u. n. bíróságon kívüli ügyvédi költséget (információ felvétele, értekezések, eljárások, levelezések stb. díjazása) nem állapítja meg a pervesztes fél ellen s ily módon a perből eredő költségek tetemes, gyakran tulnyomó részét a pernyertes félre hártja.

Jóllehet e tárgyban elég panasz hangzott már fel jogászai körökben, a kérdés teljes horderejét, annak igazságszolgáltatásunk hatályosságára és presztízisére gyakorolt egyetemes hatását nem méltatták kellőleg.

Bíróságon kívüli költségek ugyanis minden perben felmerülnek, melyet a felek ügyvédi képvisellel folytatnak. S ha már most figyelembe vesszük, hogy az említett joggyakorlat minden perben alkalmazást nyer és az egyik perfélre mindannyiszor súlyos fizetési terhet hárt: el kell ismernünk, hogy hatása általánosabb, egyetemesebb és súlyosabb, mint bármely más joggyakorlaté, mely jogéletünk terén felmerülhet.

A helyzet nálunk ma az, hogy a ki per útjára lép, eleve számot vehet azzal, hogy követelésének egy része még biztos pernyerteség és behajthatóság esetén is menthetetlenül elveszett. Tökéje után kamatot nem lát, de magát a tőkét sem szerezte meg csorbitatlanul, mert annak egy részecskéje (e részecske öt és száz % közt váltakozik) peren kívüli költség címén az ügyvéd kezén marad.

E költségek legaránytalanabbul azon kisebb ügyeket terhelik, melyeket a jogát kereső fél lakhelyén kívül kénytelen folytatni. Ily ügyekben két, néha három ügyvéd levelezése és folytatása sokszorozza a bíróságon kívüli költségeket. A perutánjárása sokszorozza a bíróságon kívüli költségeket. A perben eljáró ügyvéd minden információért és bizonyítékért levelezni, esetleg utazgatni kénytelen s mindezt azon pernyertes fél költségére, kinek hátrányára van a kompetencia megállapítva. Ily ügyekben gyakori eredmény az, hogy az ügyvéd sikeresen behajtott 100 frt tőkéből 20 frtot ad ki a félnek. A többi a kezén marad bíróságon kívüli munkák jól kiérdemelt díja fejében.

A vázolt állapotok a külföld előtt is súlyosan kompromittálják a magyar igazságszolgáltatást. Akárhányszor tapasztaltam, hogy a külföldi türelemmel megnyugszik azon veszteségeiben, melyeket behajthatatlan követeléseiben szenved. De hogy sikeresen befejezett váltóper után nem kap kamatot, nem kap váltódíjat, nem kapja meg óvásköltségét, sőt még a tőkéből is lecsipeget egy-egy darabkát az ügyvéd, e miatt fellázad. Nem érti meg, hogy mért kelljen még a jó alpereseken is vesztenie!

A mondtakkal vázolni kívántam az uralkodó joggyakorlat által teremtett helyzetet. S ha kérdezzük, hogy ezen áldatlan joggyakorlat miben gyökerezik, azt kell felelnünk, hogy gyökerét sem a jogtudományban, sem pedig tételes törvényekben fel nem fedezhetjük. A jogtudomány ugyanis a perköltségviselés jogcímét a per elvesztésében találja és ennek folytán elv gyanánt állította fel azon tételt, hogy a pert elvesztő fél mindazon költséget viselni tartozik, a melyet a per a győztes félnek bármilyen vonatkozásban okozott. A tudomány e tételét megvalósította minden állam, melynek komoly szándéka volt, hogy a per hatályos és lehetőleg tökéletes eszköz legyen a jogában sértett fél kezében. A magyar törvényhozás is ezen elvnek hódolt, midőn az 1868. LIV. t.-cz. 252. §-ában minden különböztetés nélkül kimondja, hogy a képviselő-

J O G E S E T E K.

A MAGYAR KIRÁLYI CURIA, A KIRÁLYI TÁBLÁK ÉS A MAGYAR KIRÁLYI KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁG ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

Köztörvényi ügyek.

Az 1885 : XXIII. t.-cz. 121. §-a értelmében a vízszabályozási társulatok által kivetett járulékok „az illető ingatlanon fekvő oly terhet képeznek, mely teher az elsőbbséggel bíró egyenes adók természetével bir.” A törvénynek eme kifejezett rendelkezésével a vízszabályozási tartozások az állami egyenes adók jogi természetével ruháztattak fel, ezzel szemben tehát az 1881 : LX. t.-cz. (végrehajtási törvény) ellentétes rendelkezései többé nem alkalmazhatók.

A m. kir. Curia: A másodbiróság végzésének megváltoztatásával, az elsőbiróság végzése hagyatik helyben.

I n d o k o k: Az 1885 : XXIII. t.-cz. 121. §-a értelmében a vízszabályozási társulatok által kivetett járulékok „az illető ingatlanon fekvő oly terhet képeznek, mely teher az elsőbbséggel bíró egyenes adók természetével bir.” A törvénynek eme kifejezett rendelkezésével a vízszabályozási tartozások az állami egyenes adók jogi természetével ruháztattak fel, ezzel szemben tehát az 1881. évi LX. t.-cz. (végrehajtási törvény) ellentétes rendelkezései többé nem alkalmazhatók.

Mint hogy pedig a sorrendi tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelt kimutatásokból megállapítható az, hogy az előnyös követelés-ként felszámított 62 kor. 59 fillért tevő vízszabályozási járulékok az elárverezett ingatlant és pedig az árverést megelőző három éven belüli időről terheli és mint hogy a végrehajtási törvénynek a fentiek szerint alkalmazandó 196. §-a szerint a követelés mennyisége ellen emelt kifogás ez után figyelembe nem vehető, ennél fogva a 62 kor. 59 filléres vízszabályozási tartozásnak az előnyös tételek közötti sorozása annál is inkább elrendelendő volt, mert az 5346/899. sz. sor. tárgyalási jegyzőkönyv szerint annak 50 kor. 88 fillér erejéig előnyösen leendő sorozását maga a végrehajtást szenvedő sem ellenezte.

Mint hogy azonban a felfolyamodó vízszabályozási társulat megnyugodott abban, hogy az elsőbiróság a további vízszabályozási tartozást a peres eljárás eredményétől függően sorozta, ennél fogva az elsőbiróságnak az a rendelkezése a felfolyamodó fél előnyére többé meg nem változtatható, minél fogva azonban az előrebocsátottak figyelembe vételével erre, vagyis a pernek ki által leendő megindítására nézve is, az elsőbiróság rendelkezése volt helyben hagyandó, (1902. márczius 18-án 687. sz.)

A telekkönyvi rendtartás 95. §-a értelmében az előjegyzés igazolása annak, ki ellen az kieszközöltetett, vagy jogutódának bekebelezésre alkalmas nyilatkozata vagy az ellen per útján hozott jogerős határozat alapján történik, épen úgy az előjegyzés törlését is az, ki ellen az kieszközöltetett vagy annak jogutóda kérheti. (M. k. C. 1902. február 20-án 7302. sz.)

A jelzáloggal terhelt ingatlan tulajdonosa a bekebelezett követelésnek a jelzálogból kielégítése, illetve ennek türe, kötelezése iránt perelhető a nélkül, hogy előzően e végből szükség lenne, hogy a személyes adós jogerősen marasztalva legyen; az egyenes adósnak a perből kihagyása csak azzal a következménnyel jár, hogy a dologi adós teheti meg azokat a kifogásokat a követelés ellen, a miket a személyes adós megtehetett volna.

A m. kir. Curia felülvizsgáló tanácsa: A II. r. alperes felülvizsgáló tanácsa kérelmével elutasították és arra kötelezték, hogy felperesnek a felelőbírói bíróság ítéletében kitétt határidő és jogkövetkezmény terhe alatt 94 kor. felülvizsgáló tanácsot fizessen; egyúttal a II. r. alperes 200 kor. bírsággal büntették, a mely bírságért első sorban a felülvizsgáló tanács ellenjegyző dr. P. Z. budapesti ügyvéd lévén felelős, ez az ügyvéd 200 kor. bírságnak az illető adóhivatalnál 8 nap alatt leendő lefizetésére végrehajtás az illető mellett köteleztetik.

I n d o k o k: A S. E. 184. §. értelmében a másodbiróságnak az illetékeséget megállapító végzése csak annyiban vehető felülvizsgáló alá, a mennyiben olyan esetekben, a melyekben a rendes bírói illetőségtől eltérésnek helye nincs, az illetéktelen bíróság illetékesnek mondatott ki; ez az eset azonban jelenleg fenn nem forog, mert felperesnek keresete készpénzbeli alapuló készpénz-

beli követelésre irányul, mint ilyen pedig valamely törvénnyel vagy törvényen alapuló rendelettel külön ügybírószághoz utasítva nincs.

Áttérve II. r. alperesnek egyéb panaszára, jelesül, hogy a felelőbírói bíróság jogszabályt sértett, a midőn őt mint dologi adóst a kereseti követelés és járulékaiban elmarasztalta, mert minden zálogjognak érvényes követelésen kell alapulnia; már pedig a felelőbírói bíróság vele szemben a követelés valóságát, fennállását és lejártát meg nem állapította, holott ezeket ő tagadásba vette és bizonyítékot is ajánlott arra nézve, hogy a kereseti követelés fenn nem áll.

Ezek a panaszok megállható alappal nem bírnak.

A felelőbírói bíróság ítéleti tényállása szerint ugyanis az egyedül felelőbíró II. r. alperes a felelőbírói tárgyaláson az elsőbiróság előtt történt védekezésének csakis azt a részét tartotta fenn, hogy a dologi adós külön perben csak az esetre marasztalható, ha a személyes adós már a kereseti követelés kifizetésére jogerősen kötelezve van.

A felelőbírói bíróság helyesen fejtette ki, hogy ilyen jogszabály nincs, ellenkezőleg a jelzáloggal terhelt ingatlan tulajdonosa a bekebelezett követelésnek a jelzálogból kielégítése, illetve ennek türe, kötelezése iránt perelhető a nélkül, hogy előzően e végből szükség lenne, hogy a személyes adós jogerősen marasztalva legyen; az egyenes adósnak a perből kihagyása csak azzal a következménnyel jár, hogy a dologi adós teheti meg azokat a kifogásokat a követelés ellen, a miket a személyes adós megtehetett volna.

Állítja ugyan II. r. alperes felülvizsgáló tanácsa kérelmében, hogy a felelőbírói bíróság helytelenül és a valóságnak meg nem felelően állapította meg a tényállást az ő védekezése tekintetében avagy az ő védekezését helytelenül fogta fel.

A II. r. alperesnek ez az előadása a felülvizsgáló tanácsban nem vehető; mert arra nézve, hogy a fél a felelőbírói tárgyaláson minő védekezést terjesztett elő, a S. E. 197. §. szerint csak a felelőbírói tárgyalási jegyzőkönyv, ehhez a S. E. 160. §. értelmében csatolható külön irat és a felelőbírói bíróság ítéleti előadása szolgálhat alapul azonban sem a felelőbírói tárgyalási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, sem ehhez csatolt külön irattal II. r. alperes azt megállapíttatni nem kérte, hogy a felelőbírói bíróság ítéletében méltatott védelmétől eltérő más védelmet előterjesztett volna.

Az sem tűnik ki az alapul szolgálható és fenn részletezett iratokból, hogy valamely bizonyíték ajánlatot tett volna fel az iránt, hogy a felperesi követelés fenn nem áll; következésképpen a felelőbírói bíróság jogszabályt nem sértett az által, hogy ilyen tárgyú bizonyítás felvételére nem bocsátkozott.

Ezek szerint II. r. alperes felülvizsgáló tanácsa kérelme nyilván alaptalan lévén, ezzel őt el kellett utasítani és a S. E. 204. §-a szerint költségben marasztalni, egyúttal, tekintettel arra, hogy ugyan ő két egyenlő ítélet ellen élt felülvizsgáló tanács kérelemmel, a S. E. 205. §. rendelkezését megfellelően alkalmazni. (1902. április 2-án G. 629. sz.)

Igaz ugyan, hogy mint ezt a kir. Curia már több ízben kimondotta, az anya azt az egyezséget, a melyet törvénytelen gyermekének tartása kérdésében a gyermek természetes atyjával kötött saját személyében, rendszerint nem jogosult megtámadni; ha azonban megállapítatik, hogy a gyámhatóság az egyezség jóváhagyását kifejezetten megtagadva, a törvénytelen gyermek igényeit érvényesíteni rendeli s erre magát az anyát mint gyámot utasítja, nincs kizárva, hogy az egyezség megtámadásával a tartási igényt maga az anya is érvényesíthesse.

A m. kir. Curia felülvizsgáló tanácsa: Felperes felülvizsgáló tanácsa kérelmének hely adatik, a felelőbírói bíróság ítélete megváltoztattatik, alperes tartási kötelezettsége kimondatik és a felelőbírói bíróság a tartás tartama, a tartásdíj összege és az összes per-költség kérdésében tárgyalás tartására, a tényállásnak szabatos megállapítására s ennek alapján új határozat hozatalára utasítottatik.

I n d o k o k: Igaz ugyan, hogy mint ezt a kir. Curia már több ízben kimondotta, az anya azt az egyezséget, a melyet törvénytelen gyermekének tartása kérdésében a gyermek természetes

atyjával kötött saját személyében, rendszerint nem jogosult megtámadni; ha azonban megállapítatik, hogy a gyámhatóság az egyezség jóváhagyását kifejezetten megtagadva, a törvénytelen gyermek igényeit érvényesíteni rendeli s erre magát az anyát mint gyámot utasítja, nincs kizárva, hogy az egyezség megtámadásával a tartási igényt maga az anya is érvényesíthesse.

Minthogy pedig a ténymegállapítás szerint a bemellékelt s az anya és a természetes apa között létrejött egyezség jóváhagyását az illetékes gyámhatóság kifejezetten megtagadva, az anyát, mint gyámot az egyezség megtámadásával a tartási igény érvényesítésére utasította és minthogy ez egyezség gyámhatósági jóváhagyás hiányában a gyermek érdekeire kihatással nem bír: az pedig megállapított, hogy kiskoru K. J. felperessel gyermekének fogamzási időszakában közöskült s ekként az a gyermeket keresetképeségéig eltartani köteles, a felelőzési bíróság jogszabályba ütköző ítéletét megváltoztatni s az anya kereseti jogának elfogadásával és az egyezségnek figyelmen kívül hagyásával, a természetes apa tartási kötelezettségét kimondani kellett.

Minthogy pedig a felelőzési bíróság ama téves jogi álláspontonál fogva, mintha a kérdéses egyezség a gyermekkel szemben is hatályos volna, a tartás tartama és a díj összege tekintetében a tényállást meg nem állapította, azt ez irányban, valamint a végítéletben szabályozandó perköltség kérdésében azt az ítélet rendelkező része szerinti további eljárásra utasítani kellett

(1902. márczius 14-én IG. 601. sz.)

Arra az esetre, ha a bíró személyében változás áll be, a S. E. T. 107. §-ának 2. bekezdése csupán azon tárgyalás ismétlését rendeli, a mely tárgyalás határozathozatallal még befejezve nincs. Ebből következik, hogy ha valamely pergátló kifogás fölött a bíróság már határozott, ugyanazon bíróság által ez a kifogás a bíró személyében beálló változás folytán újból nem tárgyalható és el nem dönthető, hanem a pergátló kifogás tárgyában hozott végzés a per új bíróját köti.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felelőzési tanácsa: A kir. törvényszék az elsőbíróság megtámadott végzését az 1881: LIX. t.-cz. 58. §-a alapján feloldja és az elsőbíróságot további szabályszerű eljárásra utasítja.

I n d o k o k: Arra az esetre, ha a bíró személyében változás áll be, a S. E. T. 107. §-ának 2-ik bekezdése csupán azon tárgyalás ismétlését rendeli, a mely tárgyalás határozathozatallal még befejezve nincs.

Ebből következik, hogy ha valamely pergátló kifogás fölött a bíróság már határozott, ugyanazon bíróság által ez a kifogás a bíró személyében beálló változás folytán, újból nem tárgyalható és el nem dönthető, hanem a pergátló kifogás tárgyában hozott végzés a per új bíróját köti.

Minthogy az elsőbíróság az alperes által emelt azon pergátló kifogás fölött, hogy felperes az alperes ellen 1898. Sp. IV. 453. szám alatt 885 kor. 60 fillér s járuléka iránt és 1899. Sp. IV. 123. sz. alatt 223 korona 4 fillér s járuléka iránt indított egyesített perében az egyesítés után követelését 1601 korona 52 fillérre és járulékaire felemelvén: az ügy a pertárgy értékénél fogva a kir. járásbíróság hatáskörébe nem tartozik;

az 1898. évi Sp. IV. 453/11. számú végzéssel már határozott;

a bíró személyében beállott változás folytán ugyanazon kifogás fölött a tárgyalás ismétlésének és újbóli határozathozatalnak helye nem volt.

Ehhez képest a megtámadott végzést annak a már elsőbírósággal eldöntött kérdésnek bírálatába való bocsátkozás nélkül, hogy a pergátló kifogás alapos-e, a mely kérdés az ügy érdemi elbírálásával egyidejűleg képezendő felülbírálat tárgyát, feloldani és az elsőbíróságot további szabályszerű eljárásra utasítani kellett.

(1902. évi márczius hó 3-án E. 40. sz.)

Kereskedelmi-, váltó- és csőd-ügyek.

A váltó nem fizetési eszköz, hanem csak fizetési ígéret s ezért az adós által hitelezőjének adott váltó a kötelezettséget, a melynek fejében adatott, rendszerint meg nem szünteti, hanem inkább annak megerősítésére szolgál s ugyanezért, ha az adós a tartozásáról váltót adott is, ahhoz, hogy a köztörvényi kötelelem megszűnjön, kell, hogy a hitelező a váltó átvétele ellenében követelésének eredeti jogalapjáról lemondjon.

A m. kir. Curia felülvizsgálati tanácsa: Felperesek felülvizsgálati kérelme következtében a felelőzési bíróság ítélete feloldatik s a felelőzési bíróság új tárgyalás tartására, a tényállás szabályszerű megállapítására és új határozat hozatalára utasítottatik.

I n d o k o k: Felperesek felülvizsgálati kérelme lényegileg alapos.

Téves ugyanis a felelőzési bíróságnak az a döntése, hogy

a váltók adása által az ezek alapját tevő köztörvényi kötelelem megszűnt; mert a váltó nem fizetési eszköz, hanem csak fizetési ígéret s ezért az adós által hitelezőjének adott váltó a kötelezettséget, a melynek fejében adatott, rendszerint meg nem szünteti, hanem inkább annak megerősítésére szolgál, s ugyanezért, ha az adós a tartozásáról váltót adott is, ahhoz, hogy a köztörvényi kötelelem megszűnjön, kell, hogy a hitelező a váltó átvétele ellenében követelésének eredeti jogalapjáról lemondjon.

A jelen esetben azonban sem a kifejezett lemondás, sem pedig olyan tények a felelőzési bíróság ítéleti tényállásában nincsenek megállapítva, a mely tényekből a lemondás jogilag következne.

Nem jelent ilyen lemondást az a kifejezés, a melyet a felelőzési bíróság ítéletében megállapít, hogy t. i. alperes és férje a váltókat tartozásuk „kiegyenlítésül aadták“, mert épen a fennebb kifejtettek következtében, a csupán váltóval történt kiegyenlítés magában véve még nem jelent fizetést és így az ilyen kiegyenlítés nem is bír a fizetéssel azonos, vagyis a kötelemet megszüntető hatályal.

Azokat a tényeket pedig, a melyek alapján az alperesnek köztörvényi kötelezettsége jogilag megbíráható volna, a felelőzési bíróság szabályszerűen meg nem állapította.

Utal ugyan a felelőzési bíróság az elsőbíróság ítéletében „kifejtett indokokra“ s e mellett kijelenti, hogy nem nyert bizonyítást az alperesnek férjével való egyetemleges kötelezettsége, valamint az sem, hogy az alperes külön mennyi és mily értékű árukat vásárolt; de nem tűnik ki a felelőzési bíróság ítéletéből sem az, hogy az elsőbíróság ítéletében megállapított tényállást mennyiben fogadja el, sem pedig az, hogy a nyújtott bizonyítékokat és a per összes körülményeit a S. E. 64. §-nak megfelelően mérlegelés tárgyává tette.

Egyáltalán nem tűnik ki a tényállásból a kérdéses áruk vételi körülményeinek megállapítása, jelesül, hogy ki vette azokat, mi célra vásároltattak és kinek nevében; továbbá, hogy ha az alperes egymagában a vételi ügyletből kifolyóan kötelezve nem volna is, tett-e az alperes olyan nyilatkozatot, vagy forognak-e fenn olyan tények, a melyek az alperes részéről a férje tartozásáért való kötelezettség elvállalását jogilag eredményezik?

A tényállásnak a felelőzési bíróság ítéletében való eme hiánya következtében pedig az ügy a felülvizsgálati eljárásban érdemi döntésre nem alkalmas, a miért is a S. E. 204. §-a értelmében a felelőzési bíróság ítéletét feloldani, a bíróságot további eljárásra és új határozat hozatalára utasítani kellett, a mely határozatnak tárgya lesz az egyuttal csupán összegszerűleg megállapított felülvizsgálati költség viselésének kérdése is.

(1902. márczius 10-én IG. 613. sz.)

Az ipartörvény 88. §-a, a mely szerint a szolgálati szerződés, ha a felek másképp nem egyeztek, csak egy heti próbaidő eltelte után válik kötelező erejűvé, a kereskedősegedre nézve eltérő rendelkezést nem tartalmaz, következőleg ezekre is kiterjed.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felelőzési tanácsa: A kir. törvényszék felperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

I n d o k o k: Az 1884: XVII. t.-cz. 1. §-a értelmében, bár nem minden iparos kereskedő, de minden kereskedő egyuttal a fogalom meghatározás erejénél fogva szükségkép iparos is.

A segédszemélyzet szolgálati viszonyát pedig az ipartörvény 88. és következő szakaszaiban kimerítően a kereskedősegedekre is kiterjedően szabályozván, ezzel a korábban hozott kereskedelmi törvénynek eltérő rendelkezéseit, némi csekély kivétellel, mely a jelen esetre nem vonatkozik, hatályon kívül helyezte.

Az iparos és szolgálati személyzete közötti viszonyra vonatkozólag az ipartörvényben foglalt határozatok tehát a kereskedősegedekre is alkalmazandók, a mennyiben ez utóbbiakra maga az ipartörvény kivételt nem tesz.

Már pedig az ipartörvény 88. §-a, a mely szerint a szolgálati szerződés, ha a felek másképp nem egyeztek, csak egy heti próbaidő eltelte után válik kötelező erejűvé, a kereskedősegedekre nézve eltérő rendelkezést nem tartalmaz, következőleg ezekre is kiterjed.

Minthogy tehát az elsőbíróság által megállapított tényállás szerint, mely e részben a felek között nem is volt vitás, alperes a felperest szolgálati idejének negyedik napján, tehát a törvényes próbaidőn belül bocsátotta el, az elsőbíróság helyesen következtetett arra, hogy felperes a leszolgált négy napra járó fizetésen kívül az alperes ellen a szolgálati viszonyból kifolyólag egyéb igényt jogosan nem támaszthat.

A pernek az ipartörvény idézett rendelkezése alapjáról való elbírálása mellett közömbös az, vajjon a felek között a 8 napos próbaidő külön ki is kötöttett e vagy sem, miért is felesleges foglalkozni felperes ama felülvizsgálati támadásával, hogy az elsőbíróság a kikötés tényének megállapításánál eljárási szabályt sértett;

és minthogy a segéd a próbaidő alatt minden ok nélkül is elbocsátható, a kir. törvényszék nem foglalkozott azzal a kérdéssel sem, vajjon a felperes elkövetett-e oly cselekményt, amely az ipartörvény 94. §-a értelmében jogot ad a főnöknek arra, hogy a véglegesen alkalmazott segédet felmondás nélkül azonnal elbocsáthassa.

Ezeknél fogva felperest felülvizsgálati kérelmével a per főtárgyára vonatkozólag elutasítani kellett.

(1902. márczius hó 26-án E. 77 sz.)

Mennyiségi kifogás esetén nem szükséges ugyan az árunak alakszerű rendelkezésre bocsátása, de a kereskedelmi forgalomban megkívántató bizalom és gondosság azt hozza magával, hogy a vevő ily esetben se hagyja az eladót bizonytalanságban az áru sorsa felől, hanem utóbbi az áru el nem fogadásáról értesítse, ha pedig a vevő ezt elmulasztja, a megrendelt-nél nagyobb mennyiségben küldött áru vételárát is megfizetni köteles.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felebezési tanácsa: A kir. törvényszék alperest felülvizsgálati kérelmével elutasítja.

I n d o k o k: Alperes az elsőbíróság ítéletét azon az alapon támadja meg, hogy a szállított áru mennyiségére és a teljesítés el- késétségére vonatkozó kifogásait az elsőbíróság jogszabály megsér- tésével mellőzte.

A felülvizsgálati kérelem azonban mindkét irányban alaptalan; mert a meg nem támadott és ez okból a S. E. T. 197. § a értelmében e helyütt is irányadó elsőbírósági tényállás szerint alperes a kereseti árut 1901. évi június hó folyamán szállítandólag rendelte s 1901. évi június hó 21-én vagyis a teljesítési határidő eltelte előtt alperes értesítette ugyan felperest, hogy az árut nem veszi át, azonban midőn felperes az árut 1901. évi július hó 1-én mégis szállította s alperes azt át nem vette, az átvétel megtagadá- sáról felperest nem értesítette, az át nem vett és a vasutnál berak- tározott áru pedig a vasut által elárvereztetett.

E tényállásból folyólag pedig nincs jelentősége annak a kér- désnek, hogy felperes az árut a kikötött határidőben és a megren- delésnek megfelelő mennyiségben szállította-e, avagy nem?

mert alperes a kikötött szállítási határidő előtt az ügylettől elállani jogositva nem volt s ha a határidőben belül jogellenesen előre ki is jelentte, hogy az áru átvételét megtagadja, ennek a nyilatko- zatának a felperessel szemben jogi hatálya nincs és e korábbi nyi- latkozala alapján alperes az áru megérkezése után abban az eset- ben sem tagadhatta meg jogosan az áru átvételét, ha felperes a teljesítéssel elkésett, hanem tekintettel arra, hogy az elsőbíróság- nak a kir. törvényszék által is elfogadott jogi álláspontja szerint a peres esetben fix ügylet nem forog fenn, alperes késedelem ese- tén a szállítási határidő eltelte után tartozott volna felperest értesi- teni, hogy a késedelem miatt az ügylettől elállani kíván.

és mert mennyiségi kifogás esetén nem szükséges ugyan az árunak alakszerű rendelkezésre bocsátása, de a kereskedelmi for- galomban megkívánható bizalom és gondosság azt hozza magával, hogy a vevő ily esetben se hagyja az eladót bizonytalanságban az áru sorsa felől, hanem utóbbi az áru el nem fogadásáról értesítse; ha pedig a vevő ezt elmulasztja, a megrendelnél nagyobb mennyi- ségben küldött áru vételárát is megfizetni köteles.

Az előadott okoknál fogva tehát helyes az elsőbíróságnak az alperes marasztalására vonatkozó jogi döntése.

(1902. márczius 26-án E. 68. sz.)

B ü n ü g y e k.

A m. kir. Curia döntvényei.

82. szám.

Felülvizsgálhatja-e a kir. törvényszék a vádlott részéről a bü- nösség vagy a minősítés tekintetében felebezett kir. járásbírósi íté- letnek a büntetésről rendelkező részét, ha a kiszabott büntetés a Bp. 547. §-a harmadik bekezdésének 1. pontjában meghatározott mérté- ket meg nem haladja és a kir. törvényszék a kir. járásbírósi íté- letét a bűnösség és a minősítés kérdésében helybenhagyja?

(9082/1900. B. és 527/1902. B. számokhoz.)

H a t á r o z a t:

A kir. törvényszék a vádlott részéről a bűnösség vagy a minősítés tekintetében felebezett kir. járásbírósi ítéletnek a büntetésről rendel- kező részét akkor is felülvizsgálhatja, ha a kiszabott büntetés a Bp. 547. §-a 3. bekezdésének 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja és a kir. törvényszék a kir. járásbírósi ítéletét a bűnösség és a minösi- tés kérdésében helybenhagyja.

I n d o k o k: A kir. törvényszék felülvizsgálata alá tartozó ügyekben a Bp. 547. §. harmadik bekezdésének a felebezést esu- pán a büntetés kiszabása tekintetében korlátozó rendelkezése szo-

rosan értelmezendő, kivételt állapít meg az ugyanazon §. második bekezdésében foglalt amaz általános szabály alól, mely szerint a bűnösség vagy a minősítés kérdésében vagy alaki hiányok miatt bármily csekély büntetést kimondó kir. járásbírósi ítélet felebbe- zéssel megtámadható.

A törvénynek az a szövegezése: „csupán a büntetés kiszabása tekintetében nincs helye felebbezésnek,“ világosan kifejezi azt, hogy a törvény a felebbezést csak arra az esetre kívánta megszorítani, ha az kizárólag a büntetés kiszabása ellen irányul.

A Bp. 555. és 387. §-ai szerint a felülvizsgáltnál a felebbe- zés kerete irányadó, már pedig a bűnösség vagy a minősítés kér- désében használt felebbezés a büntetésre is kiterjed, mert az előbbi az ítéletet egész terjedelmében támadja meg; az utóbbi pedig eny- hébb minősítés megállapítását és ez által a büntetés enyhítését is czélozza.

Ezekből következik, hogy a bűnösség vagy a minősítés miatt felebbvitt ügyet a kir. törvényszék a büntetés tekintetében nem- csak felülvizsgálhatja, hanem felülvizsgálni köteles is.

A büntetés kérdésének felülvizgálata csak akkor szorit- kozhatik, ha egyedül a büntetésre vonatkozó rendelkezés van meg- támadva.

Ezt az esetet a bünvádi perrendtartás szigoruan elválasztja a bűnösség vagy a minősítés miatt közvetett felebbezés eseteitől és ehhez képest a felülvizgálat módját is különbözőképen szabályozza.

Ha a felebbezést csak a büntetés kiszabása miatt használták, a felebbezett ügyet a kir. törvényszék az 550. §. negyedik bekez- dése értelmében tanácsülésben vizsgálja meg, azonnal az érdemben ítélt és a kir. járásbírósi ítéletét helybenhagyja vagy megváltoztatja.

Ellenben, ha a felebbezés a bűnösség vagy a minősítés kér- désében használtatott, a kir. törvényszék az ügyet az 550. §. utolsó bekezdéséhez képest felebbviteli tárgyalásra utasítani köteles, a melynek eredménye szerint a vádlott sérelmére szolgált semmisségi okok alapján is intézkedhetik.

A bünvádi perrendtartás eme szabályaival nem volna össze- egyeztethető az 547. §-nak olyan értelmezése, hogy a bűnösség vagy a minősítés kérdésében felebbvitt ügynél a felebbviteli bíróság fe- lülvizsgálata a büntetésre nézve megszorítottatnak vagy kizáratnak csak azért, mert a kiszabott büntetés az 547. §. harmadik bekez- désének 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja.

De czélszerűségi szempontok sem szólnak a felülvizgálat jelzett megszorítása mellett.

Ugyanis az 547. §. harmadik bekezdésében foglalt korlátozó szabály felállításánál a kir. törvényszékek teendőinek apasztása czé- loztatott.

Ez a czél csak akkor érhető el, ha a felebbezés pusztán a büntetés miatt használtatott és az 547. §. harmadik bekezdésének 1. pontjában körülírt eset forog fenn, a mennyiben ebben az eset- ben a felebbezés tanácsülésben visszautasítható.

Ellenben akkor, ha a felebbezéssel a bűnösség vagy a minö- sítés megtámadtatott, a felebbviteli bíróság az ügyet amugy is fe- lebbviteli tárgyalás alapján érdemileg elbírálni tartozik, ily esetben pedig a büntetésre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálása a bíróság teendőit nem szaporítja.

Kelt Budapesten, a m. kir. Curia büntető szakosztályának 1902. évi márczius hó 12-én tartott teljes üléséből.

Hitelesített az ugyanazon évi április hó 3-án tartott teljes ülésben.

Csalás miatt ítéltetett el vádlott, ki többektől pénz csalt ki azon ürügy alatt, hogy az hamis pénz készítéséhez szükséges anyag beszerzésére szükséges, egyuttal a valódi pénz helyett kétszerannyi hamis pénzt ígért.

A veszprémi kir. törvényszék: T. L. vádlottat a kir. tör- vényszék bűnösnek mondja ki a Cs. S. Szentgál-Hárshágy pusztai lakós kárára elkövetett s a btkv 379. §-ába ütköző s a 380. §. sze- rint minősülő csalás büntetésében és a H. P. és T. I. csékuti s T. L. köveskállai lakósok kárára elkövetett s a btkv 379. §-ába ütköző s a 380. §. szerint minősülő egy-egy-egy, összesen három rendbeli csalás vétségében s ezért a btkv 383. és 388. §-ai alapján az ítélet fogamatba vételétől számítva két évi és hat hónapi börtönre mint fő és az 1892. évi XXVII. t. cz. 3. §-ban megjelölt czélokra, az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizetendő, behajthatatlanság esetén pedig egy-egy-egy-egy, összesen 4 napi börtönre átváltoztatandó, husz-husz-husz-husz kor. pénzbüntetésre s a szabadságvesztés büntetés kiállításától kezdődő öt évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának hason tar- tamu felfüggesztésére mint mellékbüntetésre ítéli.

I n d o k o k: A főtárgyalás adatai, nevezetesen a vádlott beismerése és a sértetteknek ezzel teljesen egybehangzó és eskü- vel is megerősített előadásai alapján a bíróság a következő tény- állást állapítja meg: I. T. L. vádlott B. A. habinbai lakós révén 1899. év elején megismerkedett Cs. S. szentgál-hárságy-pusztai la-

kóssal s 1899. évi márczius hava 19-ike körül H. J.-nek nevezve magát, már másodizben kereste fel őt lakásán s arra kérte, hogy adjon neki 200 frtot és ő, a ki ért a hamis pénz készítéséhez, ez összeg helyett fel nem ismerhető hamis pénzben 400 forintot fog neki adni s ezzel helyre lesz ütve a kár, melyet Cs. S. az által szenvedett, hogy 250 frtot zsebéből a veszprémi vásáron elveszített. Hogy a kért összeghez a vádlott hozzájuthasson, mutatta Cs.-nak azt is, hogy miképen kell a hamis bankjegyet készíteni, huzamosabb ideig rajzolt egy öt forintos bankjegyről, de mint előadta, nem áll minden a pénzeszínáláshoz szükséges anyagszer rendelkezésére s ezek beszerzésére kell a pénz.

Nevezett sértett a vádlott ezen műveletei után 90 forintot és öt forint áru tojást adott át a vádlottnak azon hitben, hogy értékesíthető hamis pénzben 2-szer olyan összeget fog helyette kapni s a még hiányzó anyagszer beszerzése végett behozta, illetve apósával behozatta a vádlottat Veszprémbe, majd a mikor a vádlott azt állította, hogy a kérdéses anyagszer csak Budapesten lesz beszerezhető, felkísérte a vádlottat még oda is, a hol azonban a vádlott elvált tőle azon ürügy alatt, hogy a keresett szer készletben nincsen és csak napok mulva érkezik meg, a miről majd Cs.-t tudósítani fogja. Vádlott azonban tájára sem jött többé a sértettnek, a ki Budapestről hazajövele után már tudta, hogy a vádlott őt rászedte.

II. Ugyancsak B. A. révén ismerkedett meg a vádlott T. I. és K. P. csékuti lakókkal s 1899. február 14-én (hushagyó kedden) már megelőző többszöri látogatása után ismét felkereste őket, a mikor hárman együtt kimentek a H. P. pinczéjéhez s miután már korábban is arra kérte a nevezett károsokat, hogy adjanak neki valódi pénzt s ő kétszerannyi értékesíthető hamis pénzt fog nekik azért adni, a pinczénél elővett egy darab tiszta papirost s azt mondotta a károsoknak, hogy abból 5 frtot fog csinálni. T. és K. ez alatt kimentek a pinczéből s egész az ideig künn voltak, mig-nem a vádlott nagy sokára behívta őket s felmutatott előttük egy valódi 5 forintos bankjegyet azzal, hogy azt ő csinálta s hogy bebizonyítsa előttük, hogy ez értékesíthető pénz, T. I-t felkérte, hogy hozzon belőle bort, T. el is ment borért és a vádlott által saját készítményének állított 5 forintossal fizetett s a belőle visszakapott pénzt vádlottnak adta vissza. A bor elköltése után valamennyien hazamentek a pinczéből s T. I-től, kinek lakásán a vádlott meghalt, pénzt kért T. L. azon ürügy alatt, hogy egy pénzcsináló gépet akar venni. T. azon reményben, hogy kétannyi pénzt fog kapni az adott összegért, 10 forintot adott át a vádlottnak, H. P.-től pedig másnap a hamis pénz készítéséhez szükséges papiros megvehetése céljából kért pénzt a vádlott, a ki a rendelkezésére álló 30 forintot át is adta neki és hogy a papirost megvehesse, kocsin bevitte Tapolezára s ott a vádlott újabb kérélmére még kölcsön vett 20 forintot s ezt is átadta neki, felajánlotta egyúttal neki a pinczéjét, hogy ott háborítlanul dolgozhasson. Vádlott át is vette a pinczékulcsot, mikor azonban a sértett pár nap mulva kiment a pinczéjébe, hogy megnézze mennyire haladt már vádlott a munkában, akkorra a vádlott a pinczéből eltűnt s K. P. akkor tudta meg, hogy rá lett szedve.

III. Hasonló ürügy alatt vette rá a vádlott a szintén B. A. révén ismert T. K. köveskálai lakóst arra, hogy pénzt adjon neki, ki is szintén azon hiszembben, hogy kétszeresen kapja vissza pénzét, 5 frtot adott a vádlottnak. Ez az eset 1899. ápr. 24-ike körül történt.

Vádlott csupán ezen legutóbbi esetre nézve van tagadásban, a mennyiben erre nézve azt adta elő, hogy az 5 forintot T. L.-től kölcsön kérte és kapta, ez állítása azonban meg van czáfolva a nevezett káros esküvel erősített határozott vallomása által, melynek a tényekkel való megegyezését támogatja azon körülmény, hogy sértett a vádlottat csak futólag egyszeri találkozás után ismerte s így nem tehető fel, hogy már a másodszori találkozásnál oly összeget kölcsönözzön neki, mely az ő vagyoni viszonyai mellett tekintélyes és a sértett által elvesztés esetén csak nehezen pótolható összegnek tekintendő, ezért a vádlott erre irányuló védekezését figyelmen kívül hagyva, a tényállást a sértett vallomása alapján kellett megállapítani.

A vádhatóság ezen tényállás alapján 4 rendbeli csalás miatt emelt vádat T. L. ellen. Vádlott egész eljárásából kitünik, hogy célja jogtalan vagyoni haszon szerzésére irányult; tény az is, hogy a már megnevezett sértettek a vádlott ténykedése következtében anyagi kárt szenvedtek s vádlott ezt az eredményt ravasz fondorlattal való tévedésbe ejtés által idézte elő. Az az eljárása ugyanis, hogy a károsok előtt az I. és II. alatt leírt esetekben bankjegy rajzoláshoz fogott s a hamis pénz készítéséhez szükséges anyagszer beszerzésének ürügye alatt magát a károsokkal Veszprémbe, majd Tapolezára bevittette, sőt az I-ső esetben még Budapestre is felkísérte a káros és valamennyi esetben kétszeres értékű, a valóditól meg nem különböztethető hamis pénzt ígért a károsoknak valódi pénz helyett; figyelembe véve a károsok értelmi fejlettségét illetve műveltségük fokát, mint a valótlanságoknak a vádlott által kitűzött czél eléré-

sére kieszelt láncolata, a ravasz fondorlattal való tévedésbe ejtés és tévedésben tartás fogalmát, vagyis a csalás létesítő elemét állapítja meg, a második esetben még annál is inkább, mert a bankjegy rajzolását nem látott sértettek előtt egy valódi 5 frtos bankjegyet mutatott fel a vádlott a rajzolás befejeztével, mintha azt ő készítette volna és hogy a megtévesztés s az ez által tervbe vett eredmény még sikeresebb legyen, ezt a valódi bankjegyet mint általa készített hamis pénzt értékesítette, illetve váltatta fel épen az egyik káros T. I. által. Ezek alapján a bíróság vádlott ténykedéseit csalásnak minősítette és pedig a Cs. S. kárára elkövetett cselekmény a btkv 380. §-a alapján büntettnek volt minősítendő, mert ezen esetben az okozott kár a büntett és vétség között megvont értékhatárt meghaladja, a T. I., K. P. és T. L. kárára elkövetett csalások pedig vétséget képeznek, mert a jelzett értékhatárt az ezen esetekben okozott kár nem haladta túl; egyéb minősítő körülmény pedig ez esetek egyikénél sem forog fenn.

Vádlott bűnössége ezek szerint megállapítván, a büntetés kiszabásánál súlyosító körülményként volt mérlegelendő, hogy a vádlott a budapesti kir. büntető törvényszék 30230/96. sz., a budapesti kir. ítélőtábla 11099/96. sz., illetve a m. kir. Curia 5556/97. sz. ítéletével csalás büntetési és vétségeiért 1 évi börtönnel, ezenkívül 1897. évben a budapesti kir. büntető törvényszéknél hamis vádért szintén 1 évi börtönnel büntetett előéletű egyén, súlyosító körülményt képez, ezenfelül a fenforgó bűnhalmazat is, ezek kellő méltatása alapján állapította meg a bíróság a vádlott büntetését a rendelkező részben megszabott mértékben.

A győri kir. ítélőtábla: A kir. törvényszék ítéletének a büntetés kiszabására vonatkozó egyedül felebbezett részét helybenhagyja, az ítéletnek nem felebbezett többi részét nem érinti.

Indokok: Az elsőbíróság ítélete ellen T. L. vádlott a büntetés enyhítése végett jelentett be felebbezést. A kir. ítélőtábla jelen ügyben hivatalból figyelembe vehető semmiségi okot nem észlelt, vádlott büntetését pedig az elsőbíróság ítéletében felhozott indokoknál fogva törvényszerűen megállapítottan fogadta el.

A m. kir. Curia: A semmiségi panasz visszautasítatik.

Indokok: A kir. ítélőtábla másodfoku ítélete ellen a közvédő a Bp. 385. §-ának 1. a) pontja alapján használta az indoklás nélkül hagyott semmiségi panaszt

Minthogy azonban a vádlott a kir. törvényszék elsőfoku ítélete ellen csupán a büntetés enyhítéséért felebbezett és tekintettel a Bp. 387. §-ának első bekezdésére, valamint a Bp. 395. §-ára, a kir. ítélőtábla is az elsőfoku ítéletnek a büntetés kiszabására vonatkozó egyedül felebbezett részét vizsgálta felül, többi részét pedig nem érintette;

minthogy ezek szerint a közvédő semmiségi panasz a Bp. 385. §. 1. a) pontjában meghatározott semmiségi okon a másodfoku ítéletnek oly része ellen van használva, a mely ellen a már jogerőssé vált elsőfoku rendelkezéssel való kapcsolatossága folytán a semmiségi panasz a törvényben ki van zárva, ezeknél fogva a közvédő semmiségi panaszát, mint a törvényben kizártat, a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdése szerint vissza kellett utasítani.

(1902. évi márczius 17-én 2453. sz.)

Vádlott a sértettnek két szekeréből egy-egy kereket kivett és azokat követelése fejében magának zálogul megtartandó, jogtalanul és vagyoni haszonszerzés céljából cselekedett. Minthogy azonban a királyi ítélőtábla a tényállásból kizárt minden olyan tény, a mely személy ellen intézett erőszaknak, fenyegetésnek vagy az elvett dolgok eltulajdonítására irányított szándéknak, mint a vádbeli zsarolás vagy e helyett a lopás egyik alkotó elemének alapjául szolgálhatna: a jogtalan önszegélynek megállapítása és ennek folyományaként vádlottnak büntetendő cselekmény hiányából történt felmentése jogi tévedésből eredettnek nem tekinthető.

A m. kir. Curia: A semmiségi panasz a Bp. 437. §. 4. pontja értelmében elutasítatik.

Indokok: A kir. ítélőtábla az elsőfoku bíróság ítéletének helybenhagyásával megállapította ugyan, hogy K. I. vádlott a sértettnek két szekeréből egy-egy kereket kivett és azokat követelése fejében magának zálogul megtartandó, jogtalanul és vagyoni haszonszerzés céljából cselekedett. Minthogy azonban a kir. ítélőtábla a tényállásból kizárt minden olyan tény, a mely személy ellen intézett erőszaknak, fenyegetésnek vagy az elvett dolgok eltulajdonítására irányított szándéknak, mint a vádbeli zsarolás vagy e helyett a lopás egyik alkotó elemének alapjául szolgálhatna: a jogtalan önszegélynek megállapítása és ennek folyományaként K. I. vádlottnak büntetendő cselekmény hiányából történt felmentése jogi tévedésből eredettnek nem tekinthető; miért is a semmiségi panasz alaposnak nem találtván, elutasítandó volt. (1902. márczius 17-én 2455.)

lők díjai a perköltséghez számítandók. Még határozottabban kifejezésre jut azonban a hangsúlyozott elv a S. E. 109. §-ában, mely kimondja, hogy „a vesztes fél a nyertes fél perköltségének megtérítésében elmarasztalandó, kivéve azokat a költségeket, a melyekről a bíróság azt itéli, hogy a jog célirányos érdeke vényesítésére vagy a védelemre nem voltak szükségesek. A megtérítendő költségekhez számítandók az ügyvéd kiadásai és díjai is.“

Kétségtelen, hogy a törvény ezen szakasza, midőn az ügyvéd kiadásait és költségeit a perköltséghez sorolja, nem kívánt különböztetni bíróság előtti és bíróságon kívüli költségek között. Szinte utal a törvény a bíróságon kívüli költségek megállapítására a 110. §-ban, melyben megszabja, hogy „a mennyiben a fél költséget az eljárás folyamában fel nem számított, vagy nem igazolta, a bíróság az összeg megállapításánál csak a lefolyt eljárásból ismert adatokat veszi figyelembe.“ Ezen intézkedésből ugyanis az következik, hogy a félnek jogában áll oly költséget — tehát ügyvédi költséget is — felszámítani, melynek adatai a lefolyt eljárásból nem ismeretesek. A törvényhozó itt nyilván a bíróságon kívüli ügyvédi költségre is gondolt. Egyébiránt a sommás eljárás 109. §-a lényegében teljesen megegyezik az osztrák perrend 41. §-al, illetve a német birodalmi perrendtartás 91. §-ával. Mindhárom törvény azon perköltségek megtérítésében mondja a pervesztes felet marasztalandónak, „melyek a jog célirányos érvényesítésére vagy védelemre (zur zweckentsprechenden Rechtsverfolgung oder Rechtsverteidigung) szükségesek.“ A költségekhez számítandók az „ügyvéd kiadásai és díjai“ („Die Gebühren und Auslagen des Rechtsanwaltes.“)

Ezen törvényszöveg nyomán a német és osztrák bíróságok a szükséges bíróságon kívüli költségeket ép úgy megítélik, mint a bíróság előttiakat és gazdag joggyakorlat fejt ki az azt, hogy mi tartozik a „szükséges díjak és kiadások“ keretébe. Lássunk néhány határozatot:

„Ha a perben eljáró ügyvéd információját egy másik ügyvéd közvetítésével szerezte meg, ennek költségeit a pervesztes fél viseli, feltéve, hogy oly munka teljesítéséről van szó, melyet a perben eljáró ügyvéd maga nem teljesített s így egy másik személy közreműködésére szükség volt stb.“

„Ha a perbeli előterjesztések szakzerű fogalmazásához szakértőre volt szükség, ennek költségeit a pervesztes fél viseli.“

„Megtérítendő — vesztes fél által — az ügyvédnek valamely személtárgy előzetes megtekintéséből felmerült költségei.“

A közölt esetek eléggé igazolják, hogy a törvényeknek egyező szövege mellett, joggyakorlatunk mennyire elmaradt a külföldé mögött.

Ezen elmaradás okát a következőkben vélem feltalálni:

A perrendtartás és sommás eljárás rendelik ugyan, hogy pervesztes fél tartozik a perköltséget viselni, melybe az ügyvéd díjai és költségei is beletartoznak, de nem szabják meg a módját annak, hogy az ügyvéd mikor és hogyan érvényesítse költségeit, különösen azokat, melyeket a bíróság az aktákból nem ismerhet. Ahhoz, hogy a bíróság a bíróságon kívüli költségeket megállapítsa, szükséges, hogy azokat megismerje, valóságukat beigazolvassa, célirányos és szükséges voltak mérlegelje. Mindezen bírói funkciók pedig feltételezik, hogy a költségmegállapítás perbeli aktussá domborítsák ki, mely aktus során az ügyvéd felszámít és bizonyít — a bíróság mérlegel és határoz.

A költségmegállapítás ezen aktusa elhelyezhető a perkeretébe vagy annak keretén kívül is. A német perrend csak az ítélethozatal után ad helyt a költségmegállapításnak. Az osztrák perrend ellenben a perkeretén belül helyezi azt el, a véghatározatot megelőző tárgyalás befejezése gyanánt. Azonban mindkét törvény egyaránt intézkedik arról, hogy „azon fél, mely költségeinek megtérítésére igényt tart, a megtérítési igény elvesztésének terhe alatt tartozik költségjegyzékét, a költségjegyzék tételeinek és adatainak bizonyítására netán szükséges bizonyítékokkal a bíróság elé terjeszteni.“ (Osztr. perrend 54. §.)

Íme, a költségmegállapítás aktusa! A perrendtartás tudatára hozza az ügyvédnek és a bírónak, hogy a költségek megállapításának időt és figyelmet kell szentelniök. Az ügyvéd tartozik költségjegyzékét készíteni és a bíróságon kívüli költségeket, miután az aktákból nem világlanak ki, bizonyítékkal támogatni. A bíróság pedig, minthogy bizonyítékok alapján jár el, nem tekint a költségmegállapítást egyszerű összeadási műveletnek, hanem oly bírói funkciónak, mely ép oly gondos mérlegelést követel, mint maga a per, a melynek járuléka.

E figyelmesebb és mindenre kiterjedő eljárás nem okoz aránytalan fáradságot és idővesztést. Ha az ügy egy-

szerű, az egész nem tart tovább néhány percenél, sőt tekintve, hogy az ügyvéd költségjegyzékét terjeszt elő s a bíróság nem kénytelen a peresomóval idegesen babrálni, gyorsabb, mint a mai hebehurgya összeszámolás. A hol pedig számos tételről van szó, ott az érdek nagysága bőségesen megérdemli azt a negyedórát, melyet az elbírálás igényel. Hiszen a koczán forgó összeg elégszer nem sokkal csekélyebb, mint maga a pertárgy, melylyel a bíróság esetleg órákon át foglalkozott.

Az osztrák perrendtartás idézett 54. §-ának megfelelő intézkedés más formában megvan ugyan a S. E. ugyancsak idézett 110. §-ban; míg azonban az osztr. törvény 54. §-a a perköltségmegállapítást bírói aktussá domborítja ki, addig a S. E. 110. §-a negative intézkedik, oly formán, hogy a fel nem számított és nem igazolt költség, ha csak a lefolyt eljárás adataiból ki nem tűnik, nem képezheti bírói megállapítás tárgyát. E negatív formulázásnak a következménye az lón, hogy e szakaszt gyakorlatunk észre sem vette, ügyvédek ki nem aknázták, a bírák mellőzték, olyannyira, hogy annak nyoma sincsen döntvényeinkben. Épen sommás eljárásunk zárkózott el legjobban a bíróságon kívüli költségek megállapítása elől és annak körében honosodott meg az a joggyakorlat, hogy a bíróság fokozatos táblázatokról nézi le a perköltség végösszegét.

Ha már most a perrendtartás törvényjavaslatának idevágó intézkedéseit szemléljük, azt tapasztaljuk, hogy azok lényegükben azonosok a S. E. intézkedéseivel. Az, hogy perköltség címén mi állapítandó meg, a javaslat ugyanugy határozza meg, mint a S. E., sőt a 429. §. szavai még jobban simulnak az osztrák és német perrendtartások szövegéhez. E szakasz tehát ép úgy alapja lehetne egészséges joggyakorlat keletkezésének, mint a S. E. 109. §-a. De a perköltségmegállapítást a javaslat sem domborítja ki perbeli aktussá, és a javaslat 428. §-ának 3-ik pontja hív mása a S. E. 110. §-a szövegének és ahhoz hasonlóan negatív alakban intézkedik a költségek felszámításáról és igazolásáról. Tehát a javaslat sem kötelezi az ügyvédet költségjegyzék előterjesztésére és az eljárásból nem ismert adatok igazolására s így a 429. §. intenciója ép oly kevésbé fog megvalósulni, mint a hogy nem valósult meg a S. E. 109. §-áé. A javaslat sem ismeri azt az igazságot, hogy a legkorrektebb intézkedés is kárba vesz, ha érvényesítésének módja tisztán megszabva nincs, míg viszont jól körvonalozott keretek szinte önmaguktól telnek meg tartalommal.

A javaslat miniszteri indokolása bámulatos indolenciával siklik el e kérdés felett. A perköltség fejezetéhez tartozó indokok bevezetésében felemlíti, hogy „a bíróságok a megállapított díjat nem részletezik és eltérő gyakorlatot követnek abban a kérdésben, hogy a megállapított összeggel minő ügyvédi munka van díjazva. Némely bíróság szerint csak az a munka nyer ebben ellenértéket, a mi a bíróság előtt történt (megjelenések, beadványok); más bíróságok szerint ellenben az 1868: LIV. t. cz. 252. §-a alapján megállapított összeg mind annak a munkának a díjazása, a mi a pervitel céljából szükséges volt, tehát a bíróságon kívül történő információ felvételnek. értekezéseknek stb. díjazása is.“

Megjegyzendő, hogy ezen bírói gyakorlatunk terén constatált eltérés nem arra vonatkozik, hogy a bíróság a perköltség megállapítása alkalmával minő ügyvédi munkát vesz figyelembe, hanem arra, hogy a már megállapított perköltség minő ügyvédi munkák ellenértéke? A kérdés tehát visszaról van feltéve. Bírói gyakorlatunk szilárdan megmarad a mellett, hogy a megállapításkor a bíróságon kívüli költséget mellőzi. De azért akad oly bíróság, mely az ily módon megállapított perköltséget oly ügyvédi munkák ellenértéke gyanánt is tekinti, a melyeket a bíróság a megállapításkor figyelembe nem vett, mert nem is ismerte azokat.

Utóbbi gyakorlat teljesen jogosult és helyes volna, ha az ügyvéd bíróságon kívüli költségeit a per során felszámíthatná s ezek pervesztes fél ellen megállapítást nyernének. Ma azonban ennek ellenkezője történik s ily körülmények közt fenti joggyakorlat merő képtelenség.

Az indokolás, mint említettük, konstatálja ezen eltérő joggyakorlatokat, de már azok okát nem kutatja s azok egyike mellett vagy ellen sem foglal állást, mintha csak fenn kívánná tartani azon jogállapotokat, melyek ma a törvény világos szövege ellenére fennállanak.

Az indokolás tehát nem fog a helyes törvénymagyarázat alapjául szolgálhatni. Annál szükségesebb, hogy alkotandó perrendtartásunk törvényszövege a költségmegállapítás aktusát kidomborítsa oly módon, hogy az ügyvédet a költségfelszámítás előterjesztésére és a per adataiból nem ismert „bíróságon kívüli költségek“ igazolására utasít. Szükségesnek tartom azt

is, hogy a bíróságon kívüli költségek" kitétele világosan szerepeljen a törvényben, mert ellenkező joggyakorlattal állunk szemben, mely a sommás eljárás világos szövege ellenére is tartotta magát s melynek változása csak az esetre várható, ha törvény határozottan intézkedik. Azt az elvet, hogy ubi lex non distinguit, nec nosnum est distinguere, bíróságaink szem elől tévesztett kényükre különböztettek ott, a hol nem lett volna szabad különböztetniük. Meg fogják ezt tenni a jövőben is, ha a törvény kezüket meg nem köti.

Azzal a kérdéssel, hogy a bíróságon kívüli ügyvédi költség megállapítása szükségessé teszi-e perköltség-tarifa behozatalát, e cikk keretében nem kívánok foglalkozni. Hangsúlyozom azonban, hogy a tárgyalt kérdés nem az ügyvédség ügye, hanem a jogkereső közönségé és hogy elvi alapja jelentősebb, semhogy megvalósítását részletkérdéstől volna szabad függővé tenni.

A törvényhozás meg fogja találni a módját a javaslat oly irányu kiigazításának, mely a kérdés megfelelő megoldását biztosítja és reméljük, hogy az új perrendtartás e téren is oly jogállapotot teremt, mely ma már minden jogállamban uralkodó s az igazságosság követelményeinek megfelel.

Jogügyletek a Tervezetben.

Irta: dr. Almási Antal budapesti kir. törvényszéki jegyző.

III.

I. fejezet. Az ügyleti tényállás általában.

3. §. Érvényesség.

1. A Tervezet 952—959. szakaszai, melyek a tartalmilag semmis ügyleteket felsorolják, bármely pandekta tankönyvbe is beválnának. Ez nem szemrehányás akar lenni, hisz a külfölddel való érintkezésünk jogi formája az ügylet és így szinte törekednünk kell arra, hogy jogunk e tekintetben a külföldivel megegyezék. Csak azon kérdést szabadjon felvetni, vajjon ezen megegyezés különösen a német törvénnyel a Tervezetnek nem sikerült-e tulságosan jól? Könnyen scrupulozusnak tűnhetik ugyan fel aggályunk, de miként nyomhatnók el azt, midőn a két codex megfelelő helyei még mondatszerkezetben is megegyeznek és pedig ott is, hol e megegyezés épen nem megfelelő? Győződjünk meg magunk! A német törvény 309. §. szerint „verstösst ein Vertrag gegen ein gesetzliches Verbot, so finden die Vorschriften der §§. 307. 308. (a lehetetlen szolgáltatást tárgyazó intézkedések) entsprechende Anwendung.“ A magyar Tervezet 955. §. jere következőképen replikál: „Törvényes tilalomba ütköző szerződés, a mennyiben a törvény mást nem rendel, semmis. A 953. 954. §§-ok szabályai megfelelően alkalmazandók.“

E hasonlatosság önmagában véve megdöböntő. Bele kell nyugodnunk abba, hogy a németektől sok intézményt, sőt azok részleteit is átvegyük, de hol maradt az ország irói értekezleten oly hatalmasan megszólalt jogalkotó öntudat, ha mondottakat és hivatkozásokat is másoktól kell kölcsön kérnünk?

A 953. §. „megfelelő“ alkalmazása különben anyagilag is helytelen. Egyike a legáltalánosabb jogelveknek, melyet, ha meg akarunk változtatni, bizonyára nem alkotnánk törvénykönyvet; az, hogy a törvény nem tudásával sem a felek között, sem harmadikkal szemben senki sem érvelhet. Ennek dacára a 957. §. szerint valóságos nyereség lesz nem tudni, mily ügyleteket tilt a törvény. Ha azonban e ferdeséget helyeselhetnők is, nyomban megakadunk ama másokban, hogy hiszen e szerint a törvényes tilalomba ütköző szerződésnél a negatív interesse kérdése sohasem is merülhet fel, mert a másik félnek mindig ismernie kell e törvényellenességet. A törvényellenes szerződésnél e szerint mindig „hasonló“ vétkeesség (953. §.) terheli a másik felet, minélfogva a 953. §. ezen esetekre holt szabály. Az Indokolás (III. k. 87. l.)

Ha az adós ismerte a törvényellenességet, kártérítésre kötelezi őt akkor is, ha a hitelező azt bár súlyos gondatlanságból nem ismerte. E szerint hát a tudós, noha jogi dolgokban laikus orvos mindig köteles lesz fizetni a hordárnak negatív interestét, ha ez utóbbi megengedi, hogy a gyermekével kétes kimenetelű gyógymódokat próbálgasson? Nyilvánvalóan, hisz az orvos gondatlansága nagyobb, mint a hordaré, s sokkal inkább ismerhette volna a törvényellenességet, mint amaz.

De vajjon mily jogrendszerben a németen kívül található még fel a törvény nem tudásának eme jutalmazása és annak egyes fokozatait? És vajjon kellett e azt minden áron a némettől átvenni?

Azt hiszem megkímélte volna magát a Tervezet tőle, ha

a 955. §. 2. bekezdés nem hivatkozás, hanem önálló mondat volna. Így, egygyel többször kell hangsúlyoznunk, mily kevéssé megfelelő a „megfelelő alkalmazás“ és a törvényellenes ügyletek keretéből a 953. §-t kirekeszteni dőnek jelezniük.

2. Tulságosan német minta után szabályozta a Tervezet az erkölcstelen ügyleteket is.

A 956. §. és a német törvény 138. §. közötti hasonlóságot ugyancsak örömmel üdvözölhetjük, sőt már évekket ezelőt¹⁾ magam is felszólaltam e tekintetben a német törvényhez simuló szabályozás mellett.

Ugyanekkor azonban egyrészt kimutattam azon ellentétet, mely a német törvény 817. §-át annak 138. §-ától áthidalhatatlanul elválasztja és másrészt döntvénytári esetek kapcsán²⁾ azt is, hogy bírósági gyakorlatunk megelégszik az erkölcstelen ügyletek semmisségének kimondásával és nem fogadta el tétel-les jognak a Digesták 12., 5., 3. azon tételét, mely szerint „ubi autem et dantis et accipientis turpitudine versatur non posse repeti dicimus.“

Ennek dacára az 1769. §. teljesen átveszi a német törvény 817. §-át és ez által nem csupán ez utóbbinak általános, a jelzett helyen már megbeszélte nehézségeit, melyeket e helyütt ismételni nem akarok, hanem egy eddigi jogunkban ismeretlen, nem helyes és számos zavar kuforrását képezendő jogszabályt is.

A magyar jövődó jog szerint még sokkal kirívóbbá válik ama kétes elbánás, melyben erkölcstelen célra adott ajándék-tárgy részesül.

Átmegy-e a megajándékozott tulajdonába? Nem, mert nem „érvényes kötelezettség értelmében“ adatott át, vissza sem követelhető, (1769. §. 2. bek.), rendes elbirtoklással el sem birtokolható (633. §. 1. bek. „jóhiszem“!) de igenis a rendkívülivel, melyhez sem jóhiszeműség, sem jogszerűség nem kell. (633. §. utolsó bek.) Vagyis a bilateralis turpitudine a megszerzőt ugyan nem teszi tulajdonossá, de tőle a megkapott dolgot senki el nem vitathatja, mert harmadik személyekkel szemben megvédi őt a tulajdoni vélelem (660. §.), a tulajdonossal szemben pedig az a törvény, mely az erkölcstelen ügyletekhez semmiféleképen sem akar hatást fűzni, s tehát 32 évig tulajdonbirtokos, azután teljesjogu tulajdonos.

Részemről sokkal igazságosabbnak tartom, hogy a 955. és a 956. §. a maga teljes merevségében a bilateralis turpitudine esetjére is alkalmaztassék és tehát az 1769. §. teljesen elejtessék. A legkirívóbb esetekben, ha t. i. büncselekmény forog fenn, ugy sem jut a dolog az elidegenítőhöz vissza, megakadályozza ezt a büntető törvénykönyv elkobzási parancsa (1878. évi V. t.-cz. 61. §.), a többiekben kisebb baj, ha az elidegenítő az erkölcstelenség, törvénytelenesség dacára megtartja vagytonát, mint ha a megszerző annak folytán és az által szerzi meg azt.

Eddig csak alkalmaztuk a magyar Tervezetre azt, minek a német törvényből való átvételét annak idején hasztalanul kíséreltem megakadályozni, az 1769. §. 2. bekezdésének kivétele azonban a Tervezet saját találmánya.

Nem szavakban, az idézett bekezdés a német törvény 817. §. utolsó mondatának betű szerinti fordítása, — de lényegben. A német törvény abstract levegőjében ugyanis legalább az abstract kötelem erkölcstelen vállalására valamiként rá lehetne sütni, hogy az önmagában megáll és tehát elengedésre is szorul, de mit jelentsen az a Tervezet jogzimes atmosphaerájában?

Igy véve, a legnagyobb jóakarat dacára is értelmetlen marad, ha a Tervezet szerint a bilateralis turpitudine esetében „a visszakövetelés ki van zárva, . . . kivéve, ha a szolgáltatás kötelezettség elvállalásában állott.“

Ugyan miért kell ilyenkor az erkölcstelenül, törvénytelenül eszközölt kötelezettségvállalást visszakövetelni?

Csak közbevetőleg jegyezzük meg azt, hogy a „vállalt kötelezettség visszakövetelése“ rettenetesen hangzik és a német törvény nélkül sehogysem olvasható ki e kifejezésből, hogy tulajdonkép elengedési nyilatkozat adásának kötelezettségét akarja a turpiter accipiensre róni.

Ismételjük azonban, mire való az elengedési nyilatkozat, mikor a kötelezettség egyáltalán nem létesült és az önmagában véve semmis? Vajjon az, ki lehetetlen szolgáltatásra kötelezte magát, rászorul még elengedési nyilatkozatra, avagy

¹⁾ „Jog“ 1899. évi 2. és 3. sz. „Az erkölcstelen ügyletekről“ czimű czikkemben.

²⁾ Jogt. Közl. 1896. évi 45. számában közölt 531. sz. eset, a Jogt. Közl. 1897. évi 35. számában közölt 335. sz. eset. Dt. uj f. XXX. k. 8. lap stb. stb.

„visszakövetelheti-e” az elmebeteg vagy alvajáró az érvénytelenül vállalt kötelezettséget?

Bizonyára nem, miért hát az, ki a törvény vagy az erkölcs ellen vállalt obligót?

Ez utóbbi ugyanis csak kétféle lehet: vagy „jogzimes,” vagy „abstract.” Ha jogzimes, ugy a kötelem a 956. §. szerint semmis, ha abstract, ugyanezt kell állitanunk azért, mert az abstract kötelezettségvállalás alapjául fekvő akaratelhatározás („kötelem”) kényszerítő jogszabálynál fogva semmis (1756. §., a kényszerítő jogszabály ismét a 956. §.) Szóval akár mint képzeljük az 1769. §. 2. bekezdésének kötelezettségvállalását, az már más szabályoknál fogva semmis, (vagy a 956. §. vagy az 1756. §. szerint), minek kell tehát ezt elengedni, avagy „visszakövetelni”?

Vagyis a magyar Tervezet jogzimesége, mely annak abstract kötelmeire is rányomta a maga bélyegét, egyenesen lehetetlenné teszi a német törvény 817. §-ának teljesen hű átvetelét.

Ha helyesen akarunk szabályozni, akkor az 1769. §. 2. bekezdését egészben elejtjük, ha németül, de mégis józanul, úgy legalább is annak kivételét.³⁾

3. A 996. §. a regula Catonianát codificálja. Az indoklásban jelzett célra⁴⁾ ez ugyan nem igen lesz alkalmazható, láttuk a Tervezet nem tudta egymástól élesen elválasztani a hatálytalan és a semmis (érvénytelen) ügyletet. arra azonban igen, hogy eme szigorú kezdet után élénk meglepetéssel olvassuk a 997. §. utolsó bekezdését, mely a semmis szerződés megerősítéséhez a szerződésre előírt alak ismétlését nem találja szükségesnek.

E meglepetést még csak fokozza a „tulságos formalismus-ról” beszélő és az alakszerűség megismétlését „czéltalannak” tartó Indokolás.⁵⁾ Ha tényleg abszolút és orvosolhatatlan a semmisség, akkor elvileg helytelen a semmis ügylet formáját is a halottakból feltámasztani. Ez a tartalom és a forma közötti összhang legelemibb köteleménye, nem pedig tulságos formalismus. A mi pedig a czéltalanságot illeti, elég azon ügyleti pontokra mutatni, melyeknél a forma a tartalom megnehezítésére szolgál. A Tervezet szerint, ha valaki bigámiában él és második feleségétől közjegyzői okirattal magára iratja annak házat, azután valamiként első házasságából kiszabadul és újra elveszi a második feleségét, mondom, ezen sokat nőszülő ur a Tervezet szerint egy pár odavetett szóval az ingatlan jogos tulajdonosa lehet, hiszen a bekebelezési engedélyre előírt alak ismétlése nem szükséges, az formátlanul, szóbelileg is mehet végbe. Pedig ha ezen ember érvényes házasságban akarna az ingatlanra „szert tenni,” közjegyzőre szorulna (106. §.), sőt e közjegyzői forma egyenesen arra való, hogy a már különben érvényes ügyletbe még egy akadályt toljon.

Más: Valaki, ki még feleséges ember ugyan, de kinek tán épen ezért folyik válópere, egy leány vagyonára spekulál. Elmegy vele a közjegyzőhöz (1820. §.) és örökösödési szerződést kötnek, azután jut jogerős elváltató ítélethez és házasságra lép szíve második választottjával. Aggályai is támadnak az öröklési szerződés érvényessége felől — joggal, hiszen az az 1936. és 955. §. szerint semmis — azért egy pár szóval, esetleg mindkettőjük aláírásával megerősítik azt.

A Tervezet „czélszerű” intézkedése (997. §.) szerint ez érvényessé teszi a régebbi örökösödési szerződést, de vajjon nem-e „czéltalan” akkor az 1939. §.: „öröklési szerződés csak közzérendelet alakiságával köthető”!!!⁶⁾

E példa különben mutatja azt is, mily kevésbé emelkedett a Tervezet e helyütt annak tudatára, hogy nem csupán a kötelmi, hanem az összes szerződéseket szabályozza. Hogy alkalmazzuk t. i. esetünkben a 997. §. azon óhaját, mely szerint harmadik személylyel szemben a megerősítésnek nincs visszaható ereje.

Nem szabadott volna szem elől téveszteni, hogy a család, dolog és örökjogi szerződés már annál fogva, hogy a felek között hatályos, szükségképen hatályos harmadik személyekkel szemben is.

A 997. §. lege non distinguente az összes semmis ügyletekre vonatkozik, vajjon az anyakönyvvezető előtt szabályszerűen megkötött, de mégis semmis házasságot a semmisség okának megszűnte után alaktalanul — tehát pap előtt is —

³⁾ Nevezetesen a következő szavakat „kivéve, ha a szolgáltatás kötelezettség elvállalásában állott.”

⁴⁾ III. k. 152. l.

⁵⁾ III. k. 154. l.

⁶⁾ Arról nem is szólván, hogy a megerősítés pl. képviselő útján is köthető, a végrendelet pedig nem.

meg lehet majd erősíteni? A ht. 30. §. 2. bekezdése ennek nem állaná útját, az csak a „kötésre” vonatkozik, nem a „megerősítésre”.

Bocsánatot kérek e tréfáért, de önkénytelenül is arra ragadja a tollat az Indokolás azon könnyedsége, melylyel néha fontos kérdéseket egy-két szóval elintéz.

Mindent összevéve, ragaszkodjunk talán mégis a semmisség cogens jelligéhez az alakszerűségek tekintetében is — sokszor a formalismus nem is oly czéltalan, milyennek első pillantásra látszik.

4. A megtámadási intézkedések alaphibája, hogy a Tervezet megtámadás formájaként a legfontosabb esetekben szükségesnek találta a keresetet. Midőn ezt először vetettem a Tervezet szemére,⁷⁾ még nem ismertem az Indokolás (III. kötet 157. l.) idevágó érvelését. Bevallom azonban, hogy annak ismerete után is csak a Tervezet hibájául tudható be a „kereseti” megtámadás, nem előnyül.

Igaz ugyan, hogy a perenkívüli megtámadásnál kétséges lehet, vajjon a megtámadás törvényes előfeltételei fenforognak-e, de ugyanazon veszély állapítandó meg a perenkívüli beszámításnál (1306. §.), a visszatartási jogot szülő megtagadó nyilatkozatnál (1158. §. 1161. §.), a felmondásnál (1070. §.), az elállásnál (1055. §.) és mindama számtalan ügyleti viszonynál, melyeken egy-egy perenkívüli jognyilatkozat lényege változtatásokat előidézni képes.

Ha tehát a Tervezet annak daczára, hogy ezeknél is mindig a nyilatkozatból folyó kölesönös követelések elintézésének is szóba kell jönnie, náluk nem találta szükségesnek a kereseti nyilatkozást, be nem látható, mely speciális indokok azok, melyek a megtámadást külön elbánás alá hajtják? Harmadik személyekre való tekintet bizonyára nem. Nem csupán azért, mert tulnagj áldozat a féltől azt követelni, hogy harmadik személyekre való tekintetéből megtámadási perköltséget fizessen, hanem mert e harmadik személyek érdeke a közjegyzői okirat, sőt a kötelező óvásbeliség által is teljesen meg van óva.

A mitől az Indokolás a formátlan megtámadást ezenkívül félti,⁸⁾ az egyrészt tulaggályos rémlátás, de másrészt csak azért tetszik oly nyomós ellenérvnek, mert Strohal daczára nem is pontos jogi diagnózis. Akár kereseti, akár nyilatkozati megtámadásról beszélünk is, t. i. a megtámadható nyilatkozat a megtámadási tény által mindenivel szemben visszahatólag hatályát veszti (999. §.), tehát akkor is, ha e megtámadási nyilatkozatnak vagy keresetnek a megtámadó nem akart is fogantot szerezni. Vagyis a megtámadási kereset sem biztosít arról, hogy a megtámadás fogantatosított-e, mert hiszen a keresettől az ítéletig nagy ut van és még nagyobb az ítélettől kielégítésig. Könnyelmű kereset pedig sokkal, de sokkal gyakoribb, mint meggondolatlan, azonban majdnem mindig a féltől közvetlenül származó írásbeli vagy pláne közjegyzői nyilatkozat.

Ha pedig már megtámadási keresetet kíván meg a T. miért nem megy el a kötelező constitutis ítéletig?

Az illetéktelen bíróságnál beadott, a 3 évi nem szorgalmazás folytán (se 52. §.) megszűnt „keresetek” is a megtámadás hatályával bírnak-e? Okot szolgáltat-e alperes (se 111. §.) a megtámadási keresetre, ha a megtámadásnak keresettel „kell” érvényesíteni (1000. §.) Ki viseli a kényszerítően előírt megtámadási per költségét egyáltalán? Ha ezek és hasonló perjogi kérdésekkel nem akarjuk czéltalanul elhomályosítani a tisztán magánjogi megtámadást, úgy megelégszünk az írásbeli vagy legfeljebb a közjegyzői okirati megtámadással.⁹⁾

5. Ennyit a megtámadási intézkedések keretéről. Tartalmilag első sorban néhány megjegyzés koczázthatandó a tévedési megtámadásról, mert ez az összes szóbanforgó esetek alaptenorja.

Óvakodunk attól, hogy bármit is szóljunk a tévedési megtámadás tényállásának elvi körülhatárolása ellen. E talaj nagyon is ingoványos ahhoz, hogy bármely szövegezés kifogástalansága mellett kardoskodhatnánk.

Bármennyire mutatkozik is azonban e szempontból szükségesnek a 987. §. elfogadása, azon további kérdés alig kerülhető el: mikor ismerheti fel a „másik fél” a tévedést? E felismerhetésnél is azon általános bona fides lebegett a törvény előtt, melyet többek között a 981. §. hangsúlyoz, avagy az minden egyes esetben a másik fél egyéni viszonyai szerint megoldandó probléma?

⁷⁾ Jog 1901. évi sz. Innen-onnan a magánjogi Tervezetről című cikkemben.

⁸⁾ III. k. 158. l.

⁹⁾ Ugyanerre ösztönöz a „kereset” és az „értesítés” egymáshoz viszonya is. V. ö. id. cikkemet.

Ha az említett bona fidesre kell gondolni, minek használna a Tervezet egy fogalomra egy fejezetben kétféle kifejezést (981. és 987. §§.), ha egyéni viszonyokra, úgy mi azon közeg, melylyel a másik fél felismerhetése mérendő: ez utóbbinak műveltsége, természetes ravaszsága, kora, neme, testi állapota, avagy ezek mindannyia együttvéve?

Hasonló kifogás alá esik a 988. §. 2. bekezdése is.

A szerződés minőségére vonatkozó tévedésnél arról bővebben nem is szólunk, hogy a szerződés tárgya és tartalma nyers ténykedés, mely laikus jogi tudással is megoldható, míg a „minőség“ valójában jogi minősítés, hogy tehát a 988. §. felszámolási anyaga sem egységes.

Azonban azzal talán még sem tisztázódott eléggé a szerződés minőségének fogalma, ha pur et simple megállapítjuk, hogy azt a tévedésnél valamennyi törvényhozás honorálja. (Indokolás III. k. 139. l.)

A jogügylet minősége iránti tévedés önálló kategóriájánál a nagy vonásokban is eltérő ügyletfajokra amugy sem gondolhatunk, hisz azoknál más lesz a „tárgy“ és „tartalom“, miért is már ezen az alapon megtámadhatók, ha csak lex superflua nem akarunk, ezen szempontból a „minőség“ ugy is elhagyandó.

A rokonügyleteknél pedig mi legyen azon minőség, mely a megtámadást eredményezi? Az ügylet törvénykönyvi neve? Sokszor egyik fél sem fogja még csak sejteni is, vajjon vételt vagy cserét, szolgálati vagy vállalkozási szerződést, ajándékozási, egyéb ingyenes vagy plane abstract ügyletet kötöttek-e? És ha egyik fél valójában gondolná is, hogy pl. egyezséget kötött, holott tartozáselismerést irt alá, vajjon a tárgy és tartalom egyébkénti azonosságánál csakugyan indokolt-e ezért a szerződés megtámadása?

Ugy tetszik nem. Bármí mást képzeljünk is azonban minőség alatt, („praktikus czélt“), „jogügylet természetét“ stb.) az mind a tárgy és tartalom alá vonható. Szóval a szerződés minősége iránti tévedés az egymástól a távolálló ügyleteknél nem önálló megtámadási ok, a rokonoknál nem méltányos — mindenképp elhagyandó.

A többi megtámadási esetről szinte állandóan és emfázissal ismétli a Tervezet a tévedésre vonatkozó szabályokra való utalást. (981., 986., 990. §§.) Ugy a szöveg, mint az Indokolás homályban hagy azonban a felől, mit kell e szabályok alatt érteni: szakaszokat, intézkedéseket, avagy csak irányelveket? Vagyis a tévedéses megtámadás tényállását is belevonja ezen utalás a hivatkozott tényállásokba, avagy csupán annak érvényesítési módját (989. §.) és hatását?

Nyilvánvaló pedig, mennyire mást mond a törvény, ha minden más értelemben vett ajánlatot, nem komoly voltában fel nem ismert nyilatkozatot enged megtámadni, mint akkor, ha a más értelemben vételt, a fel nem ismerést egyrészt az ügylet tárgyára és lényeges tartalmára sorítjuk és másrészt még attól is függővé tesszük, vajjon a nyilatkozó fél okozta vagy felismerhette-e a más értelemben vételt és a fel nem ismerést?

Az elferdített közlésről szóló intézkedés (990. §. 2. bek.) ugyan említi a fictiv okozás egyik esetjét és ezáltal mintegy sejteti, hogy ezen esetre a tévedési tényállás „okozati“ részét megkívánja, de ez homályos is, egy esetről is szól és teljesen sötétben hagy a tévedési szabály (987. §.) egyéb előfeltételeiről, különösen pedig arról, vajjon az ingyenes előny és aránytalan nyereség a 981., 986. és 990. §§-nál is alkalmazást nyer-e, mint a 987. §-ban.

Szükségesnek látszik e szerint annak világos megjelölése, miképen értsük a többi megtámadási eseteknél a tévedésre vonatkozó szabályok alkalmazását. Elérhető ez vagy állandó ismétlések által, vagy pedig a tévedési szabályok oly csoportosításával, mely lehetségessé teszi a hivatkozott szabályok szakaszok szerinti megjelölését. A mostani kétértelmű szöveg csak zavar kútfeje leendő, ezt pedig a törvénynek — főleg e kényes anyagban — mindenképen el kell kerülni.

V e g y e s .

— **Lapunk mai számának** első helyén közöljük Obersehall Adolf, a budapesti kir. ítélőtábla elnökének, a jogi oktatás reformja tárgyában készült és az igazságügyminiszterhez intézett véleményét. Az elnök ur szíves volt a véleményt kérésünkre, lapunkban leendő közlés végéig, nekünk átengedni.

— **A Magyar Jogászegylet** április hó 19-én (szombaton) délután hat órákor az ügyvédi kamara helyiségében (Szemere-utca

10. szám alatt) teljes-ülést tart, melyen dr. Székely Ferencz olvas a jogi vizsgák reformjáról.

— **Teljes ülésű döntvény hitelesítése.** A kir. Curia polgári tanácsai f. é. április hó 25. napján (pénteken) d. e. 10 órákor tartandó teljes ülésében hitelesíteni fogják a f. é. február hó 18-án tartott polgári teljes ülésekből kiküldött szövegező bizottság által megállapított következő döntvényt: Az a körülmény, hogy valamely vasúttársaság az engedélyezett vasutvonalat a kereskedelmi miniszter által jóváhagyott terv alapján építi ki, a szomszéd birtokosokat nem akadályozza abban, hogy a létesített építmény által telkeik állagában vagy azok használata tekintetében okozott káraik megtérítését a vasúttársaság ellen bírói uton követelhessék.

— **Halálozás.** A fővárosi ügyvédi karnak e héten ismét vesztesége volt. Egyik kiváló, rendkívül derék tagja, Neumann Antal ügyvéd hunyt el hosszas szenvedés után. A temetésen, mely hétfőn délelőtt 9 órákor ment végbe, a jogászközönség nagy számmal jelent meg. Béke lebegjen porai fölött.

— **A budapesti ügyvédvizsgáló bizottság előtt** a múlt héten kilenczen tettek ügyvédi vizsgát. Ezek közül képesítettnek találtatott hat. A három bukott között volt egy ismétlő.

— **A jogi oktatás.** A nagyvárosi jogakadémia tanári kara egy nagy alapossággal kidolgozott memorandumban szól hozzá a jogi oktatás reformjához. Nagyban helyesli a jogakadémiák decentralizálásának elvét és pontonként mondja el nézetét az egyes kérdésekre.

— **A nagyvárosi ügyvédi kamara tisztújító közgyűlése** vasárnap délelőtt volt. Ez alkalommal Hlatky Endre elnök nagy tetszéssel fogadott beszédében rámutatott azokra a körülményekre, amelyek lényegesen gátolják a kamara törekvéseit, úgy, hogy eredményeket nem igen érhet el. Ennek egyik főoka, hogy az a rossz vélemény van elterjedve széles e Magyarországon, hogy az ügyvédek nem lényeges faktorai az igazságszolgáltatásnak és hogy az ügyvédek az eljárást nem megkönnyítik, hanem ellenkezően megnehezítik s így a perek számát is szaporítják. Különösen sajnálatos az a körülmény, hogy azok az ügyvédek, a kik képviselők lesznek, azontul egyáltalán nem törődnek az ügyvédek bajaival. És hogy az így van, mutatja ezt a képviselőház legutóbbi vitája, a hol annyi ügyvéd képviselő közül csupán egy akadt, a ki szólásra állott az ügyvédek érdekében s azok sérelmeit akarta orvosolni. Megtartották ezután a választást. Az eredmény következő: Elnök: Hlatky Endre. Alelnök: Berkovits Ferencz dr. Titkár: Schweiger Ede dr. Ügyész: Szacsavay Ákos. Pénztárnok: Ficzek Lajos. Választmányi tagok: Frankó Endre, Jancsó Dezső, Hegyessi Márton, Kovács Béla, Miheli Adolf, Zigre Miklós, Wallner Ödön. Póttagok: Márkus László, Várady Zsigmond, Fássy Lajos, Mihelfy Lajos.

— **Ügyvédi költségek oseléügyekben.** A közigazgatási biróság 336/902. számú ítéletében kimondotta, hogy oseléügyekben az ügyvédi költségek megtérítése szintén igényelhető, ha a konkrét ügy körülményeinél fogva az ügyvédi képviseltetés felesleges nem volt.

— **A bírósági végrehajtók kongressusa.** A bírósági végrehajtók ez idei kongressusukat május hó 28-án pünkösdkor tartják meg Kolozsvárott. A kongressus különösen az új végrehajtási törvény novellájával fog foglalkozni.

— **A magyar általános polgári törvénykönyv tervezetéhez** készült indokolás negyedik és ötödik kötete jelent meg. A negyedik kötet a kötelmi jog VII-XVI. czimeit, az ötödik kötet pedig az öröklési jogot foglalja magában.

C s ő d n a p t á r .

Fischer Sándor bács-földvári keresk., tsz. ujvidéki, esb. Rehák Ferencz, tg. Boromisza Tivadar, bh. máj. 28., fsz. jun. 16. — Beller Béla zombori lakos, tsz. u.-o., esb. dr. Markovith Lajos, tg. dr. Czeisel Lajos József, bh. ápr. 30., fsz. máj. 17. — Katz Izrael máramarosszigeti lakos, tsz. u.-o., esb. dr. Gabona Lajos, tg. dr. Korányi Gyula, bh. ápr. 14., fsz. ápr. 17. — Kovács Béla eperjesi keresk., tsz. u.-o., esb. Urbán Gyula, tg. dr. Kakusz Béla, bh. jun. 17., fsz. jul. 14. — Gergely József színérváralyai keresk., tsz. szatmárnémeti, esb. dr. Dezső Kálmán, tg. Magos Menyhért, bh. május 10., fsz. máj. 22. — Rosich F. fiúmei keresk., tsz. u.-o., esb. ifj. Keömley Pál, tg. dr. Randich János, bh. jun. 7., fsz. jul. 7. — Barbis Mária fiúmei keresk., tsz. u.-o., esb. Keömley Pál, tg. dr. Bakoresics András, bh. jun. 11., fsz. jul. 9. — Steiner Lajos zólyomi keresk., tsz. besztercebányai, esb. Lehotzky István, tg. Knyazoviczky János, bh. máj. 24., fsz. jun. 6.

Felelős szerkesztő: Dr. Wolf Vilmos.

Társzerkesztő: Dr. Löwy Gábor.